

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районының
Чирмешән авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ

03 апрель 2026 ел

№ 21

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районының
«Чирмешән авыл жирлеге»
муниципаль берәмлеген төзекләндерү
кагыйдәләрен һәм Дизайн-код
стандартларын раслау турында

«Гавами хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Федераль законы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Дизайн-коды стандартларын эшләү буенча методик тәкъдимнәрне раслау турында» 2026 елның 13 мартындагы 73 номерлы карары нигезендә, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Чирмешән авыл жирлеге территориясендә территориянең бердәм архитектура-сәнгать йөзен булдыру, төзелешнең һәм төзекләндерүнең эстетик бөтенлеген тәэмин итү максатларында, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының «Чирмешән авыл жирлеге» муниципаль берәмлеген төзекләндерү кагыйдәләре һәм Дизайн-код стандартлары проекты буенча гавами тыңлаулар үткөрү һәм гавами тыңлаулар нәтижеләре турында бәяләмә эзерләү буенча эшче төркемнең 2026 елның 2 апрелендәге 1 номерлы бәяләмәсен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Чирмешән авыл жирлеге Советы **КАРАР КЫЛДЫ:**

1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Чирмешән авыл жирлеген төзекләндерү кагыйдәсен яңа редакциядә 1 нче кушымта нигезендә расларга.
2. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Чирмешән авыл жирлегенең Дизайн-код стандартларын 2 нче кушымта нигезендә расларга.
3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми сайтында бастырып чыгарырга (pravo.tatarsnan.ru), Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында һәм мәгълүмат стендларында урнаштырырга.
4. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көннән үз көченә керә.
5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну үз жаваплылыгымда калдырам.

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районының
Чирмешән авыл жирлеге башлыгы
урынбасары, Совет рәисе урынбасары

Л.С.Гатина

**Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының
Чирмешән авыл жирлеген төзекләндерү
кагыйдәләре**

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Чирмешән авыл жирлеген төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - Кагыйдәләр) «Гавами хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы вәкаләтләрне гамәлгә ашыру кысаларында, әйләнә-тирә мохитне саклау, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турындагы федераль законнар, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары һәм муниципаль норматив хокукый актлар нигезендә эшләнә.

2. Әлеге Кагыйдәләргә барлык физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формасына карамастан, үтәү мәҗбүри.

3. Әлеге Кагыйдәләр жирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә була һәм түбәндәге таләпләргә билгели:

- алар урнашкан биналарны (торақ йортларны да кертеп), корылмаларны һәм жир кишәрлекләргә карап тоту буенча тиешле биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы күренешенә карата;

- төзекләндерү һәм аларны башкару ешлыгы буенча эшләр исемлегенә;

- жирлек территориясен төзекләндерүгә оештыру буенча (урамнарны яктыртуны, территорияләргә яшелләндерүгә, урам исемнәргә һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр куюны, кече архитектура формаларын урнаштыруны һәм карап тотуны да кертеп).

4. Территорияләргә төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеш һәм жир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, жирлекнең генераль планы, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документациясә нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Әлеге Кагыйдәләр жирлек территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын жыюны, алып китүне, ташуны, утильләштерүгә һәм эшкәртүгә оештыру мөнәсәбәтләргә жайга салмый.

Төп төшенчәләр

6. Әлеге кагыйдәләргә гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

жирле эһәмияттәгә автомобиль юлы - транспорт чаралары хәрәкәтәгә өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендәгә жир кишәрлекләргә һәм аларда яисә алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл өслегә һәм шуңа охшаш элементларны) һәм аның технологик өлешә булган юл корылмаларын, - саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын, житештерү объектларын, автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объект;

фасадның архитектура үзенчәлекләргә - фасадның, әйләнә-тирә шәһәр төзелешә

мохитенең конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган бинаның үзенчәлекле характеристикалары (стиль һәм композицион бөтенлеге, ритм, тигезлек һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык пространстволар балансы).;

фонсыз конструкцияләр - тышкы мәгълүмат чарасын эзерләү ысулы, бу очракта конструкция аерым хәрәфләрдән, билгеләмәләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора;

территорияне төзекләндерү - гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын тәмин итүгә һәм арттыруга юнәлдерелгән муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрендә билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру, муниципаль берәмлек территориясенең санитар һәм эстетик торышын саклап калу һәм яхшырту, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, жир кишәрлекләрен, биналарны, төзелешләрне, корылмаларны, янәшәдәге территорияләрне карап тоту буенча эшчәнлек;

вертикаль яшелләндерү - биналарның һәм корылмаларның фасад өслекләреннән, балконнарны, лоджияләрне, галереяларны, терәк диварларны һ. б. кертәп, аларда стационар һәм мобиль яшеллекләр урнаштыру өчен файдалану;

витрина - фасадның бер өлешен алып торган тоташ пыяла рәвешендәге пыялалы уем (тәрәзә, витраж) ;

төзелгән төзелешнең тышкы архитектура күренеше - жирлек биналары һәм территорияләре фасадларының архитектура-сәнғати һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре, алар жирлекнең тышкы образын формалаштыра;

яктыртуның тышкы ысулы - мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы, ул вакытта мәгълүмат кыры аңа юнәлтелгән, еракта урнаштырылган яктылык чыганагы белән яктыртыла;

квартал эчендәге (жирле) керү юлы - магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзекләндерүне торгызу - юлның, хужалык юлының, тротуарның бөтен киңлегенә асфальт түшәмәне сыйфатлы торгызуны, кире бордюр ташын урнаштыруны, туфракның ундырышлы катламын торгызуны, тырма астындагы газоннарны ремонтлауны, газон үләннәре чәчүне һәм бозылганнары урынына яшел үсентеләр утыртуны, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;

газон - махсус сайлап алынган үлән орлыкларын чәчү нәтижәсендә барлыкка килә торган үлән капламы, ул утыртулар, парк корылмалары өчен фон һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы булып тора, шулай ук табигый үлән үсемлекләре;

жирлек территориясе - муниципаль берәмлек чикләрендәге территория;

мәгълүматны тапшыруның динамик ысулы - мәгълүматны электрон саклагычлардан һәм мәгълүматны алыштыруны күздә тоткан таблодан файдаланып тапшыруның ысулы;

йорт хужалыгы - ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир кишәрлеге;

ишегалды корылмалары - жир кишәрлегендә урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (баз, күгәрчен оялары, сарайлар һ.б.);

йорт билгеләре - аншлаг (урам, майдан, проспект исеме күрсәткече), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар өчен объекттан файдалану мөмкинлегенә халыкара символы, флаг тоткычлар, истәлек такталары, полигонометрик билге, янгын гидранты күрсәткече, грунт геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм суүткәргеч челтәре коелары күрсәткечләре, жирлек канализациясе күрсәткече, жир асты газүткәргече корылмалары

күрсәткече;

бина - бердәм күләмле төзелеш системасын тәшкил итүче (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән) капитал төзелеш объекты, ул автоном рәвештә яшәргә, реконструкцияләнергә һәм эксплуатацияләнергә мөмкин;

яшел утыртмалар - табигый һәм ясалма агач-куак һәм үлән үсемлекләре жыелмасы (паркларны, урманнарны, махсус сакланылучы табигый территорияләрне, бульварларны, скверларны, бакчаларны, газоннарны, чәчәклекләрне, шулай ук аерым торган агачларны һәм куаклыкларны да кертеп);

жир кишәрлеге - жир өслегенен аны индивидуаль билгеләнгән эйбер буларак билгеләргә мөмкинлек бирә торган характеристикалы өлеше;

жир эшләре - жир казуга, туфрак салуга, жирлек территориясенен камилләштерелгән яисә туфрак белән капланышын бозуга йә юлларны һәм тротуарларны камилләштерелгән жәюгә (салуга) бәйлә эшләре;

инженерлык коммуникацияләре - инженер-техник тәмин итү чөлтәрләре: суүткәргеч, канализация, жылыту, торба үткәргечләр, электр тапшыру, элемент линияләре һәм жирлек территориясендә булган йә салына торган башка инженерлык корымалары;

жирлекнең тарихи территорияләре - үзләштерелүләре XI гасыр башыннан 1959 елга кадәрге чорга туры килә торган, аларга карата урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының типлары һәм төрләре, шул исәптән мондый конструкцияләргә таләпләр Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарлар), аларны саклау һәм куллану турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнгән аерым жирлек әһәмиятендәге территорияләр. Жирлекнең тарихи территорияләренен гомуми чикләре Башкарма комитетның муниципаль хокукый актлары белән раслана;

түбәләренә яшелләндерү - биналарның һәм корымаларның түбәләреннән архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чәчәк бакчалары, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән майданчыклар һ.б.) төзү өчен файдалану;

яңгыр канализациясе (ливневка) - үзара технологик бәйләнгән инженерлык корымалары комплексы (улаклар, яңгыр кабул итү жайланмалары, лотоклар һәм торбалар), ул яңгыр суларын, кар суларын, су сибү-юу һәм дренаж суларын ташу өчен билгеләнгән.;

жемелдәүче яктылык - яктылык агымы характеристикаларын (төс, яктылык, кабыну чираты һ. б.) алыштыра торган яктылык-динамик эффект;

тышкы яктырту - жирлекнең магистральләрен, урамнарын, майданнарын, паркларын, скверларын, бульварларын, ишегалларын һәм жәяүлеләр юлларын караңгы вакытта яктырту өчен каралган элементлар жыелмасы;

килеп туган төзелешнең тышкы архитектура күренешен бозу - урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының тибына һәм төренә карата таләпләрне, шул исәптән жирлектә барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектура күренешен саклап калу кирәклеген исәпкә алып, әлегә Кагыйдәләрдә билгеләнгән мондый конструкцияләренен тышкы кыяфәтенә яисә урнаштыру урынына карата таләпләрне үтәмәү;

рөхсәтсез чүплек - юридик яки физик затлар эшчәнлегенә барышында барлыкка килгән каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын, башка чүп-чарны 50 кв. м дан артык майданда һәм 30 куб. м дан артык күләмдә үз белдегә белән (рөхсәтсез) ташлау (урнаштыру) яки жыю;

стационар булмаган сәүдә объекты - инженер-техник тәмин итү чөлтәрләренә тоташу (технологик тоташтыру) булуга яисә булмавына бәйсез рәвештә жир кишәрлегенә нык бәйлә булмаган вакытлы корылма яисә вакытлы конструкциядән гыйбарәт булган сәүдә объекты, шул исәптән күчмә корылма

яшелләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек тирәлеген формалаштыруны тәмин итә торган территорияне төзекләндерү һәм

ландшафт оешмасы элементы, шулай ук инженерлык эзерлегенә төрле төрләре буенча эшләр үткөрүгә (вертикаль планлаштыру, терраслау, кронирование һ.б.) һәм яшелләнделерелгән территорияләргә төзекләндерү: турыдан-туры агач утырту, шул исәптән эре үлчәмнәрдәге, куаклыктар, үләнчел газоннар, чәчәклекләр, альпинарийлар һәм рокарилар булдыру, махсуслаштырылган бакчалар төзү һ.б.лар төзү белән бәйлә комплекслы процесс;

гомуми файдаланудагы яшелләнделерелгән территорияләр - гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парктар, бакчалар һәм бульварлар;

чикләнгән файдаланудагы яшелләнделерелгән территорияләр - предприятиеләргә, оешмаларның, учреждениеләргә яшелләнделерелгән территорияләргә;

махсус билгеләнештәге яшелләнделерелгән территорияләр - санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратларны яшелләнделерү, үсентеләр питомниклары;

махсус сакланулычы табигать территорияләргә - махсус табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру эһәмиятенә ия, жирле үзидәрә органнары карарлары белән тулысынча яисә өлешчә хужалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән табигать комплекслары һәм объектлары урнашкан жир, су өслеге һәм алар өстендәге һава кичләге кишәрлекләргә;

жәмәгәт транспортын көтү тукталышы - жәмәгәт транспортын туктату, пассажирларны утырту һәм төшерү зонасы һәм жәмәгәт транспортында пассажирларны көтү зонасы булган махсус жиһазландырылган мәйданчык;

пыялалы фасад - фасадның бөтен ясылыгын яисә аның шактый өлешен биләп торучы тоташ пыяладан эшләнгән фасад;

ачык яктырту ысулы - мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы, ул вакытта яктылык чыганагының аның таралуына каршылыктары булмый;

жирлек панорамасы - жирлек территориясенә ачык пространстводан (яр бие, мәйдан, су объектлары акваториясе, күренеш һәм күзәтү мәйданчыктары) кабул ителә торган, жирлек характеристикаларын һәм силуэтын ача торган фрагменты;

бина фасадларының колористик чишелеш паспорты (фасадларның төсле чишелеш) - жирлек территориясендә урнашкан аерым бина фасадының бердәм архитектура һәм төсле чишелешен билгели торган һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләр билгели торган килештерелгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган документ;

жирлек урамнары перспективасы - алгы фронтны һәм композицион, стиль һәм сәнгаті характеристикалары булган урамнарның силуэтын формалаштыручы жирлек мохите фрагментын визуаль кабул итү;

жәяүлеләр зоналары - жирлек территориясенә халык йөрү һәм мәдәни-көнкүреш максатларында, транзит хәрәкәт итү максатларында хәрәкәт итә торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган кишәрлекләргә: тиз йөрешле урамнан тыш һәм жир өсте жәмәгәт транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарихи һәм мәдәни ядкарьләргә, рекреацияләргә күп булуы һ.б., жәяүлеләр агымының гомуми тыгызлыгы югары булу. Жәяүлеләр зоналары эспланадаларда, жәяүлеләр урамнарында, торақ пункт мәйданнарының жәяүлеләр өлешләрендә формалашырга мөмкин;

йорт яны территориясе - яшелләнделерү һәм төзекләндерү элементлары булган күпфатирлы йорт урнашкан жир кишәрлегә, әлегә йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектлар һәм күрсәтелгән жир кишәрлегендә урнашкан объектлар;

янәшәдәге территория - бина, корылма, койма, төзелеш мәйданчыгы, сәүдә, реклама объектлары чигенә, бирелгән жир кишәрлегә чикләренә, шулай ук милектә, файдалануда (биләүдә) булган башка объектларга турыдан-туры тоташкан территория;

продуктив хайваннар һәм кошлар - сөт, йон, йомырка һәм башка продуктлар алу өчен күп тапкырлар яки даими кулланыла торган хайваннар һәм кошлар;

тышкы мәгълүмат чарасын урнаштыру проекты (паспорт) - төзекләндерү элементларының, атап әйткәндә, тышкы мәгълүмат чарасының тышкы кыяфәтен һәм

урнаштыруның төгел урынын билгели торган һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка белешмәләргә үз эченә алган Башкарма комитет карары белән расланган билгеләнгән формадагы документ;

территорияне санитар чистарту - билгеле бер территориядән каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсыздандыру);

яктылык тартмасы - тышкы мәгълүмат чарасын эзерләү ысулы, бу очракта конструкция эчке яктыртулы бер күләмнән яисә күләм элементларынан гыйбарәт;

авыл хужалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хужалыгы продукциясе житештерү өчен кулланыла торган хайваннар, терлек, кыйммәтле мехлы жәнлекләр, куяннар, бал кортлары һ.б.;

махсулаштырылган оешмалар - төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә жирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукий рәвештәге юридик затлар;

территорияләргә карап тоту - жир кишәрлегендә урнашкан биналарның, корылмаларның, кече архитектура формаларының, коймаларның, төзелеш мәйданчыкларының, яшел утыртмаларның, жир асты инженерлык коммуникацияләренен һәм аларның конструктив элементларының фасадларын, транспорт инфраструктурасы объектларын вакытында ремонтлауга һәм карап тотуга бәйле чаралар комплексы;

жирле әһәмияттәге юлларны карап тоту - юлның, юл корылмаларының, юлларны комплексы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын саклап кала торган эшләр комплексы;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (вывеска) - "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы нигезендә мәжбүри булган мәгълүматны, атап әйткәндә, оешманың фирма исеме (исеме), урнашкан урыны һәм аның эш режимы турындагы мәгълүматны, шулай ук закон нигезендә урнаштыру мәжбүри булган яисә эшлекле әйләнешнең гадәте нигезендә урнаштырыла торган һәм реклама белән бәйле максатларны күздә тотмаган мәгълүматны үз эченә алган. кулланучыларга житкерү өчен биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында оешма урнашкан урында һәм (яисә) турыдан-туры товар, хезмәт күрсәтүләр реализацияләнгән урында билгеләнә торган мәгълүмати конструкция булып торган территорияне төзекләндерү элементы. "тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары" һәм "тышкы мәгълүмат чарасы" төшенчәләргә тәңгәл;

суперграфика - фасадларны архитектур-сәнгати бизәүнең, аның визуаль кабул итүен көчәйтә торган алымнарының берсе (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика) ;

тактиль өслек - өске катламның фактурасы сизелерлек үзгәрә торган өслек;

махсус жирлек әһәмиятендәге территорияләр - жирлек территориясенен махсус статуска һәм (яисә) югары мәдәни-рекреацион һәм социаль кыйммәткә ия булган өлешләре, аларга карата жирлектә барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектура йөзен саклау максатларында әлегә Кагыйдәләр белән урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының типлары һәм төрләре, шул исәптән мондый конструкцияләргә таләпләр билгеләнә;

территорияләргә жыештыру - житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны жыюга, махсус билгеләнгән урыннарда чыгаруга, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чараларга бәйле эшчәнлек төре;

урамнар һәм гомуми жирлек юллары - жирлек тирәлегә эстетикасына югары таләпләр куела торган гомуми файдаланудагы территорияләр;

вәкаләтле орган - жирлек территориясен төзекләндерүне үз компетенциясе чикләрендә оештыруны, координацияләүне һәм тикшереп торуну гамәлгә ашыручы Башкарма комитет;

фасад - бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды);

фон конструкцияләре - хәрәфләр, билгеләр һәм декоратив элементлар фон

өслегендә урнаштырыла торган тышкы мәгълүмат чарасы ясау ысулы;

фриз - фасадны яисә горизонталь полоса рәвешендәге козырекны уратып алучы декоратив элемент;

фронтон - бинаның түбә дәрәжәсеннән югарырак чыгып торган фасадының соңгы каттагы тәрәзәләрнең яки чыгып торган элементларның өске тамгасыннан фасадның өске тамгасына кадәр үлчәнә торган соңгы өлеше;

төзекләндерү элементлары - декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, яшелләндерү элементлары, төрле жиһазлар һәм бизәкләр, шул исәптән биналар, төзелешләр, корылмалар фасадлары, кече архитектура формалары, стационар булмаган капитал булмаган төзелешләр һәм корылмалар, территорияне төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган мәгълүмат щитлары һәм күрсәткечләр.

II. Территорияләрне төзекләндерүгә, карап тотуны һәм жыештыруны оештыруга карата гомуми таләпләр

7. Жирлекнең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торақ йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм жыештырылырга тиеш.

8. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, юллар, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән жир кишәрлекләрен карап тотуны һәм жыештыруны вәкаләтле органнар үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра.

9. Оештыру-хокукый рәвешләренә карамастан физик һәм юридик затлар, милек хокукындагы, башка әйбер хокукындагы йә мәжбүри хокуктагы жир кишәрлеге территориясен (алга таба - жир кишәрлекләренә хокук ияләре), шулай ук биналарны, корылмаларны гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә мөстәкыйль рәвештә яисә үз аччалары исәбеннән махсуслаштырылган оешмаларны чакыртып карап тотуны һәм жыюны гамәлгә ашыралар.

Бина, корылма милек хокукында яисә башка әйбер йә мәжбүри хокукта берничә затныкы булган очракта, жыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы яисә күчемсез мөлкәт объектына башка хокуктагы өлешкә пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Жир кишәрлеге территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булган очракта, территорияне карап тоту һәм жыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаганда, жыештырылырга тиешле территория биналарның, корылмаларның барлык милекчеләре яисә башка хужалары (файдаланучылары) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яисә юридик зат карамагындагы жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләгән жир кишәрлегенә фактта барлыкка килгән чиге буенча территория жыештырылырга тиеш.

Әгәр бина, корылма берничә затның милек хокукында яисә башка әйбер йә мәжбүри хокукында булса, фасадны карау якларның килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаганда, фасадны карап тоту милек хокукындагы яисә күчемсез милек объектына башка хокуктагы өлешкә пропорциональ рәвештә гамәлгә ашырыла.

10. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту һәм жыештыру “Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында” 05.04.2021 № 44-ФЗ Федераль закон нигезендә дәүләт яки муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товар, эш, хезмәтләр сатып алу нәтижеләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

10.1. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тоту һәм жыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итү ысулларының берсе нигезендә гамәлгә ашырыла: торак милекчеләре ширкәте йә торак кооперативы яисә башка махсулаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне карап тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы затлар тарафыннан - күпфатирлы йорт белән әлегә йорттагы урыннар милекчеләре (алга таба - идарәче оешмалар) турыдан-туры идарә иткәндә.

11. Индивидуаль торак йортларның территорияләрен карап тоту һәм жыештыру мондый йортларның милекчеләре (яллаучылары) тарафыннан башкарыла.

12. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау:

1) бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә - жир кишәрлегенә милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 05.04.2021 ел, № 44-ФЗ Федераль закон нигезендә дәүләт яки муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товар, эш, хезмәт күрсәтүләр сатып алу нәтижәләре буенча әлегә төр эшләренә башкаруга конкурста җиңгән вәкаләтле орган йә махсулаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнештәге (санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - әлегә объектларның хужалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә - күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләре яисә идарәче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләренә, шул исәптән электр челтәрләренә, яктырту челтәрләренә, радиолинияләренә саклау зоналарында - күрсәтелгән коммуникацияләр хужалары;

6) жир асты коммуникацияләренә саклау зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләр хужалары.

13. Урамнардан һәм юллардан жир асты суларын һәм жир өсте суларын агызу өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын жыештыру һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

14. Жәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитария кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә.

Бәдрәфләрнең санитар һәм техник торышы өчен жаваплылыкны аларның милекчеләре, хужалары, арендаторлары яки аларга хезмәт күрсәтә торган махсулаштырылган оешмалар йөртә.

15. Төзекләндерү эшләрен башкару ешлыгы, объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәмин итүне исәпкә алып, заказ бирүче тарафыннан билгеләнә.

16. Физик һәм юридик затлар тарафыннан жирлек территориясен карап тоту һәм жыештыру чикләре бирелгән жир кишәрлеге чикләре нигезендә билгеләнә (әгәр жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән булса, биләгән жир кишәрлегенә фактта барлыкка килгән чиге буенча).

17. Вәкаләтле орган билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләренә карап тоту һәм жыештыру эшләренә үтәләшен тикшереп тора.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту буенча фасадларның һәм коймаларның, юлларның, индивидуаль торак йортларның, яңгыр канализациясе челтәрләренә, күзәтү һәм яңгыр коеларының, су чыгару корылмаларының, техник элемент чараларының, тышкы яктырту

объектларының, кече архитектура формаларының, стационар булмаган объектларның, төзелеш эшләрән башкару урыннарының, күмү урыннарының, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннарының тышкы күренешенә карата таләпләр. Жирлек территориясен бәйрәмчә бизәү

Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту буенча гомуми таләпләр

18. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тотуны аларның милекчеләре яисә башка хокук ияләре мөстәкыйль рәвештә йә махсулаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән жәлеп итү юлы белән гамәлгә ашыралар.

19. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен төзекләндерүне үз эченә ала:

- биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;
- жир кишәрлеген жыештыру һәм санитария-гигиена буенча чистарту;
- гражданныр, оешмалар һәм индивидуаль эшкүарлар эшчәнлегә нәтижәсендә барлыкка килә торган житештерү һәм куллану калдыкларын жыю һәм чыгару;
- жир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау.

20. Биналарның, корылмаларның фасадлары төзелеш өлешенә, декоратив бизәкләргә һәм инженерлык элементларына күзгә күренеп зыян килмәскә тиеш һәм тиешле эстетик халәттә торырга тиеш. Бинаның фасады төсендәгә зыян фасадның гомуми мәйданыннан 1% тан артмаска тиеш.

Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту

21. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту үз эченә ала:

- конструктив элементларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, балкон һәм лоджия коймаларын, кәрнизләрне, болдырларны һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскыч коймаларын, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны вакытында ремонтлау һәм торгызу, һәм аларның буявын;
- су агызгычларның, су агызу торбаларының һәм сливаларның төзек хәлдә булуын һәм тотылуын тәмин итү;
- жөйләрне, ярыкларны һәм чокырларны герметизацияләү, төзәтү һәм ясау (расшивка);
- керү урыннарын, отмостокларны, цоколь тәрәзә төпләрен һәм подвалларга керү урыннарын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;
- фасад өслеген, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышына һәм эксплуатация шартларына карап, вакытында чистарту һәм юу;
- тәрәзәләрне һәм витриналарны, вывескаларны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;
- язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук төшерелгән граффитилардан чистарту.

22. Биналарның, корылмаларның, төзелеп-янкормаланган торак булмаган биналарның милекчеләре, башка хокук ияләре һәм тиешле бурычлар йөкләнгән башка затлар бурычлы:

- кирәк булган саен, ләкин елына бер тапкырдан да сирәгрәк түгел, фасадларны чистартырга һәм юарга,

- кирәк булган саен, әмма елга ике тапкырдан да сирәгрәк түгел, яз көне (жылыту системалары сүндерелгәннән соң) һәм көз көне (жылыту сезоны башланганчы), тәрәзәләрен, балкон һәм лоджия ишекләрен, подъездлардагы керү ишекләрен эчке һәм тышкы өслеген, кагыйдә буларак, химик чаралар белән чистартырга һәм юарга;

- агымдагы ремонтны, шул исәптән фасадны буяуны, фасадның факттагы торышын исәпкә алып, 5-6 ел аралыгында башкарырга;

- фасадның аерым элементларына (цокольләргә, баскычларга, басмаларга, приямкаларга, керү ишекләренә, капкаларга, цоколь тәрәзәләренә, балконнарга һәм лоджияләргә, су агызу торбаларына, тәрәзә төбөндәге су агымына, сызыкча ачышларга һәм башка конструктив элементларга) ярдәмчә ремонт ясарга;

- фасадларның чыгып торган конструкцияләре ишелү куркынычы янаган очракта саклау-кисәтү чараларын (киртәләр, челтәрләр урнаштыру, элементның жимерелә торган өлешен демонтажлау һ.б.) башкарырга;

- тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасын (вывесканы), әгәр андый вывеска эксплуатацияләnmәсә (арендатор (субарендатор) киткән һәм башка очрактар) демонтажларга.

23. Фасадларны файдаланганда рөхсәт ителми:

- биналарның һәм корылмаларның фасад стеналары өслеген зарарлануы (пычрануы): су агып китү, буяуларның кабаруы, ярыклар булу, штукатурканың кабарып китүе, тышлаулар, кирпичнең зарарлануы, тимер-бетон конструкцияләрен саклагыч катламының ярылып китүе һ.б.;

- панельара тоташуларны герметизацияләүне бозу;

- штукатурканың, облицовканың, фасадларның, биналарның һәм корылмаларның цоколь өлешендәге буяу катламының зарарлануы (катламның китүе, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясенә төзек булмавы;

- биналар һәм корылмалар фасадларының чыгып торган элементларының зарарлануы (пычрануы): балконнарның, лоджияләрен, эркерларның, тамбурларның, кәрнизләрен, козырекларның һәм башкаларның;

- балкон, лоджия, парапет киртәләрен жимерелүе (булмавы, пычрануы) һ.б.;

- бинаның, корылманың фасадында һәм (яисә) түбәсендә вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, учреждение такталарыннан, режим таблицаларыннан тыш;

- афишаларны, белдерүләрен, плакатларны һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне киләчәктә куллану максатларында биналарның, төзелешләрен, корылмаларның фасадларына, тәрәзәләренә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягына), пыялалы ишекләргә (шул исәптән ишекнең пыялалы өслеген эчке ягына) элү һәм ябыштыру;

- бу биналарның, корылмаларның, күпфатирлы йорттагы урыннарның милекчеләрен ризалыгын алмыйча, биналарның, корылмаларның фасадларына граффити ясау.

24. Рөхсәт ителә:

- подъездларга кергәндә мәгълүмат стендалары урнаштыру;

- эфир телевидениесен күмәк кабул итү системасының антенналарын һәм кабельләрен биналар түбәсендә проект карары нигезендә урнаштыру.

Йорт билгеләре

25. Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш.

26. Аншлаклар һәм номер билгеләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлакларның һәм номер билгеләрен чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы.

Керү төркемнәре (төеннәр)

27. Административ биналарның, корылмаларның керү урыннарында яктырту жайланмалары, түбә (kozyрек), өслекләргә тоташтыру элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен йөртү өчен жайланмалар (устройства и приспособления) (пандуслар, култыксалар һ.б.) урнаштырырга кирәк.

Пандус өслеге кытыршы текстуралы, горизонталь канауларсыз шуышмый торган материалдан эшләнәргә тиеш. Пандусларның киртәләү конструкцияләре булмаганда, биеклегә 75 мм дан да ким булмаган киртәләү бортигы һәм тоткалар каралган. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 кабул ителә.

Пандусны борылганда яисә аның озынлыгын 9 м дан артыграк булганда, һәр 9 м саен кимендә 1,5 x 1,5 м зурлыктагы горизонталь майданчыклар карарга киңәш ителә. Горизонталь майданчыкларда төшү тәмамлангач, дренаж жайланмаларын проектларга кирәк. Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участкаларын әйләнә-тирә өслектән текстурасы һәм төсә белән аерылып тора торган итеп ясарга кирәк.

Баскычның яисә пандусның ике ягында да дивардан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы кисемтәле 800-920 мм биеклектәге тоткычлар каралган. Баскычның киңлегә 2,5 м һәм аннан да күбрәк булганда аергыч тоткычлар каралган. Тоткаларның озынлыгы һәр ягындагы пандус яки баскыч озынлыгынан кимендә 0,3 м га зуррак билгеләнә. Тоткаларның конструкцияләре кулның металл белән кагылышын булдырмаска тиеш.

28. Керү төркемнәрен проектлаганда, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- подвалга һәм цоколь катка, идәннәре жир дәрәжәсеннән 1,2 метрдан югарырак урнашкан бүлмәләргә, гомуми файдалану территориясенә чыга торган фасадларга керү юлларын төзү;

- жәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулый торган терәк элементлар (колонналар, терәкләр һ.б.) төзү;

- бинаның бөтен фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшләмичә ике һәм аннан да күбрәк керү юлларын (булганнарын исәпкә алып) төзү;

- жиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, болдырлар, яшелләнделерү) керү төркеме элементларын янәшәдәге тротуарга тротуарларның минималь норматив киңлегә булган урам-юл челтәре тротуарлары зонасында 0,5 м дан артыграк урнаштыру;

- керү төркемен күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләренә ризалыгын алмыйча күпфатирлы йортта урнаштыру;

- торак урын милекчесенә ризалыгын алмыйча керү төркемен урнаштыру өчен балконнан файдалану;

- күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган урыннарның керү төркемнәрен вәкаләтле орган белән килештермичә ирекле урнаштыру.

Түбә

29. Биналарның, корылмаларның түбәләре, су агызу системасы элементлары, төтен чыгару һәм вентиляция системаларының башлыклары төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава шартларында йортларда яшәүчеләр һәм жәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

30. Кышкы вакытта биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә иткән идарәче оешмалар түбәләргә кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән вакытында чистартуны оештырырга тиеш. Жәяүлеләр зонасына чыга

торган яклардагы түбөлөрне кардан чистарту участокларны киртэләп һәм барлык кирәкле саклык чараларын күрөп, бары тик тәүлекнең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Калган түбөлөрдән, шулай ук яссы түбөлөрдән кар эчке ишегалды территорияләренә төшерелергә тиеш. Түбөлөрдән жәяүлеләр юлына ташланган кар һәм боз кичекмәстән жыештырылырга тиеш.

31. Кар һәм боз ташлаганда, боз сөңгеләрен төшергәндә, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агачлар һәм куакларның, электр белән тәэмин итү, яктырту һәм элементә һава линияләренә, юл билгеләренә, юл светофорларының, юл киртәләренә һәм юнәлеш бирүче жайланмаларның, жәмәгать транспортын көтү павильоннарының, биналарның декоратив бизәлешенә һәм инженерлык элементларының сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәнә чистарткан һәм зарарланган зат хисабына торгызылырга тиеш.

32. Биналарның, корылмаларның түбөлөрдә су агып торган суның жәяүлеләр һәм жәяүлеләр зоналарына турыдан-туры элгүенә юл куймаслык су агызгыч булырга тиеш. Улаклар, чокырлар, су агызгычлар өзәлмәс һәм жыела торган күлөмдә су үткөрү өчен исәпләнгән булырга тиеш. Жәяүлеләр зонасы булган биналар ягына чыга торган су агымнары жәяүлеләр юлларыннан читкә чыгарылырга тиеш.

33. Рөхсәт ителми:

- түбәдән файдалану өчен билгеләнгән эйберләргә (көрәкләр, кыстыргычлар, ломнар), төзелеш материалларын, ремонт калдыкларын, файдаланылмый торган механизмнары һәм башка эйберләргә биналарның, корылмаларның түбөлөрүнә жыю;
- бина түбөлөрүнән боз, кар һәм чүп-чарны су торбалары чокырларына агызу.

Жир кишәрлекләрен карап тоту

34. Жир кишәрлекләргә территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

- көн саен чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан (боз катламыннан (наледь) жыештыру;
- юлларның, күперләргә, урамнарның, тротуарларның, машина юлларының, жәяүлеләр территорияләргә юл өслөгән бозлавыкка каршы материаллар белән эшкөртү;
- карны жыю һәм себерү;
- кар һәм бозны (кар-боз ясалмаларын) чыгару;
- контейнер мөйданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерларны, чүп савытларын, эскөмияләргә, кече архитектура формаларын һәм башкаларны урнаштыру һәм техник яктан төзөк хәлдә тоту;
- чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мөйданчыкларын жыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;
- яңгыр һәм кар суларын агызу;
- каты көнкүрөш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны жыю һәм чыгару;
- тузан барлыкка килүгә киметү һәм һаваны дымландыру өчен территориягә су сибү;
- яшел утыртмаларның сакланышын тәэмин итү һәм аларны карау;
- коммуналь билгеләнештәгә объектларны, инженерлык коммуникацияләргә (корылмаларын), юлларны, тимер юлларны, күперләргә, жәяүлеләр кичүләргә төзөгәннән, реконструкцияләгәннән һәм ремонтлаганнан соң төзөкләндерүгә бозылган элементларын торгызу, реставрация, археология һәм башка жир эшләргә башкару;
- күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын (яңгыр канализациясен), жир асты коммуникацияләргә коеларын (корылмаларын) гамәлдәгә дөүләт стандартлары таләпләргә нигезендә тоту;
- жир кишәрлекләргә коймаларын карап тоту, шул исәптән территориягә чит

затлар үтөп керү һәм (яисә) калдыкларны рөхсәтсез урыннарда урнаштыру мөмкинлегеннән мөхрүм итә торган жимерелгән (сүтелгән, жимерелә торган) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм карап тоту, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мэгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәмин итү.

Юлларны карап тоту

35. Юлларны карап тотуны «Дәүләт һәм муниципаль ихтияжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 05.04.2021 № 44-ФЗ Федераль закон нигезендә дәүләт яки муниципаль ихтияжларны тәмин итү өчен товар, эш, хезмәт күрсәтүләр сатып алу нәтижеләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс откан махсулаштырылган оешмалар гамәлгә ашыра.

36. Юл территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

- юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;

- тротуарлардан (жәяүлеләр зоналары, юллар) һәм юлларның машина йөрү өлешеннән, ясалма юл корылмаларынан пычрак, чүп-чар, кар һәм бозны (боз катламын) жыю;

- юл өслекләрен юю һәм аларга су сибү;

- газоннарны һәм яшел үсентеләрне карау;

- жәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту терәкләрен һәм контакт челтәрен ремонтлау;

- кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

- ясалма юл корылмалары составына керә торган күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын, тау канауларын һәм ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту;

- киртәләрен, коймаларны, турникетларны, кече архитектура формаларын төзү, ремонтлау һәм ел саен буяу.

37. Юл өслеген саклау максатларында рөхсәт ителми:

- йөкне өстерәп китерү;

- төяү-бушату эшләре вакытында урамнарда рельсларны, бүрәнәләрен, тимер баганаларны, торбаларны, кирпечне, башка авыр әйберләрен ташлау һәм аларны жыю;

- төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын машина юлында һәм тротуарларда ташлау һәм (яисә) жыю.

38. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

- жәяүлеләр өчен тимер киртәләрен һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамлангандан соң, төзекләндерү айлыгы уздырылган чорда башкарыла. Буяу алдыннан киртәләр ремонтланырга, пычрактан чистартылырга, юбылырга һәм грунтланырга тиеш;

- юл тамгасы салу өчен расланган паспортлар (схемалар) нигезендә барлык юл тамгасы эшләрнең заказчысы билгеләгән чиратлылык срокларында һәм тәртибендә башкарылырга тиеш;

- юлларның юл билгеләре таләп ителгән төс һәм яктылык техникасы характеристикаларын, тоташтыру коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында майданның сакланышын тәмин итәргә тиеш;

- юл билгеләрен беркетү конструкцияләре һәм системалары күз күрәме шартларына һәм монтажлау мөмкинлегенә карап сайлана;

- юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юбылырга тиеш.

Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре аларны урнаштыру кирәклеген тудырган

сәбәпләр бетерелгәннән соң бер тәүлек эчендә алына;

- визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, жирлекнең планлаштыру-структур элементлары күрсәткечләре юлларга һәм транспорт чишелешләренә хәрәкәт юнәлешен күрсәтү өчен куела;

Индивидуаль торак йортларны карап тоту һәм территорияләрне төзекләндерү

39. Индивидуаль торак йортларның милекчеләре (яисә) яллаучылар (алга таба - торак йортларның хужалары), әгәр законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса, түбәндәгеләрне башкаралар:

- торак йортларның фасадларының, киртәләренң (коймаларның), шулай ук йорт биләмәсе чикләрендәге башка корылмаларның тиешенчә торышы, аларны вакытында ремонтлау һәм буяу;

- торак йортта тиешенчә билгеләнгән номер билгесе;

- йорт биләмәсе территориясен тәртиптә тоту һәм тиешле санитария хәлендә тотуны тәэмин итү;

- йорт биләмәләре чикләрендә яшеллекләрне тәртиптә тоту, куакларны һәм агачларны санитар кисү үткәргә, газүткәргечләренң, кабель һәм һава электр тапшыру линияләренң һәм башка инженерлык челтәрләренң саклау зонасында агачлар утыртуга юл куймаска;

- йорт биләмәләре чикләрендә канауларны һәм су агызу торбаларын чистартуны тәэмин итәргә, язгы чорда кар суларын үткәрүне тәэмин итәргә;

- бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә, үзәкләштерелгән канализация булмаганда, жирле канализация, юыну чокыры, бәдрәф урнаштыру, аларны даими чистарту һәм дезинфекцияләү;

- каты һәм эре габаритлы калдыкларны контейнерларга туплау;

- билгеләнгән тәртип буенча каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны вакытында жыю һәм чыгару.

40. Рөхсәт ителми:

- киртәләрне йорт биләмәсе чикләреннән чыгып урнаштырырга;

- йорт биләмәләре территорияләрендә һәм йорт биләмәләре чикләреннән чыгып чүп үләннәре белән чүпләргә, яфракларны, теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;

- күмер, савыт-саба, утын, эре габаритлы калдыклар, төзелеш материалларын йорт биләмәсе территориясеннән читтә жыярга;

- ишегалды корылмалары төзәргә, йорт биләмәсе территориясеннән читтә чокырлар ясарга;

- элеге территориянең урам юлларында махсус транспортка һәм жыю техникасына керүне кыенлаштыра торган яисә керүгә комачаулы торган киртәләр урнаштырырга;

- территорияне төзекләндерү элементларын жимерәргә һәм бозарга, сулыкларны, чокырларны, тыкрыкларны чүпләргә;

- комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт биләмәсе территориясеннән тыш сакларга;

- карны йорт биләмәсе территориясеннән машина юлына этеп чыгарырга һәм оемгә салырга;

- машина йөри торган урыннарда юынтык сулар жыю жайланмасын урнаштыру, сыек пычраклыкларны агызу, житештерү һәм куллану калдыкларын чыгару.

Жир кишәрлеге хужасы хужалык корылмаларын төзегән очракта, төзелеш материалларын янәшәдәге территориядә вакытлыча (6 айга кадәр) туплау рөхсәт ителә. Шул ук вакытта автотранспорт йөреше тәэмин ителәргә тиеш.

Яңгыр канализациясе челтэрлэрен, күзэтү һәм яңгыр коеларын, су үткәргеч корылмаларны карап тоту

41. Күзэтү һәм яңгыр кабул итү коелары, жир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен куркынычсыз тәмин итә торган төзек хәлдә тотылырга тиеш.

42. Кабул итү, тупик, күзэтү һәм башка коеларны һәм камераларны тотуны, чистартуны һәм техник яктан төзек хәлдә тотуны аларның хужалары гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә туры китереп тәмин итә.

43. Жирлектә яңгыр канализациясенә магистраль һәм квартал эчендәге челтэрлэрен карап тоту һәм эксплуатацияләү әлеге максатларга жирлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә махсулаштырылган оешмалар белән төзелгән шартнамәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Яңгыр канализациясенә ведомство челтэрлэрен карап тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмалар хисабына башкарыла.

Хужасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзэтү коелары юлларны карап торучы махсулаштырылган оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә тотылырга тиеш.

44. Яңгыр канализациясе коллекторларын саклап калу максатларында саклау зонасы - коллектор күчәреннән һәр якка 2 м билгеләнә.

45. Яңгыр канализациясе коллекторларының саклау зонасы чикләрендә, тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма, башка органнар белән язмача килештермичә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- жир эшлэрен башкарырга;
- яңгыр канализациясе челтэрлэрен зарарларга, су кабул итү люкларын ватарга яки жимерергә;
- төзелешне гамәлгә ашырырга, сәүдә, хужалык һәм көнкүреш корылмаларын урнаштырырга;
- сәнэгать, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.

46. Урамнарны, биналарны, корылмаларны су басу, суүткәргеч, канализация, яңгыр корылмаларының, системаларның, челтэрлэрнең һәм корылмаларның төзек булмавы аркасында су агып чыгудан бозлавык барлыкка килү, шулай ук газоннарга, тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территориялэренә су агызу, суны суырту яки агызу рөхсәт ителми.

47. Жирлек территориясендә суырткыч коелар һәм парга әйләндерү майданчыклары кору рөхсәт ителми.

48. Яңгыр кабул итү коеларының рәшәткәләре даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Аларның үткөрү сәләтен чикли торган рәшәткәләрне һәм коеларны чүпләргә, тутырырга ярамый. Яңгыр канализациясенә күзэтү һәм яңгыр кабул итү коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына кимендә ике мәртәбә башкарыла. Күзэтү һәм яңгыр кабул итү коеларын чистартканнан соң, чыгарылган барлык төр пычраклар кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

49. Күзэтү коеларының люкларын тоташтыру юллар, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән бер дәрәжәдә башкарылырга тиеш.

Күзэтү коеларының, тротуарларның, жәяүлеләр һәм велосипед юлларының, яшел зоналарның - 2 см, яңгыр кабул итү коеларының - 3 см дан артмаска тиешлеге рөхсәт ителә.

50. Капкачлары яисә рәшәткәләре жи́мерелгән яисә булмаган коммуникация коелары челтәрне эксплуатацияләүче оешма тарафыннан тотып алынган, тиешле кисәтү билгеләре белән билгеләнгән һәм билгеләнгән вакытта алыштырылган булырга тиеш.

51. Инженерлык челтәрләрендә планлаштырылган эшләр вакытында канализация агынтылары канализация челтәренең яқындагы коеларына, суүткәргечтән су һәм жылылык челтәрләреннән су яңгыр канализациясенә (ул булганда) агызыла. Суны юлга ташлау тыела.

Агып чыгу нәтижеләрен бетерү зыян күргән инженерлык челтәрләре хужаларының көче һәм акчалары хисабына башкарыла.

52. Яңгыр канализациясе челтәрләренең төзек техник торышы (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябу) өчен җаваплылык эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элемент чараларын карап тоту

53. Биналарны инженер-техник тәмин итү өчен билгеләнгән элемент, телевидение, радио, Интернет кабель линияләрен һәм башка шундый челтәрләрне урнаштыру жир асты ысулы белән гамәлгә ашырыла (траншеяларда, каналларда, тоннельләрдә).

54. Тышкы коммуникацияләрне биналарга башка ысул белән (һава юлы белән, жир өсте юлы белән) үткөрү аларны эксплуатацияләүче оешмаларның тиешле техник шартларын алу шарты белән жир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

55. Асылмалы элемент линияләрен һәм һава-кабель кичүләрен беркетү сыйфатында файдалану рөхсәт ителми:

- автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл киртәләре, светофорлар, юл билгеләре урнаштыру өчен билгеләнгән элементлар һәм конструкцияләр;

- биналарның һәм корылмаларның фасадлары, түбәләре, стеналары элементлары (төтен чыгаргычлар, вентиляция, телевидение һәм радионың күмәк кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).

56. Рөхсәт ителми:

- бер бинадан икенчесенә һава юлы белән элемент кабельләре салганда юлларны кисеп чыгарга;

- кабель запасларын бүлү муфта шкафыннан читтә урнаштырырга;

57. Милекчеләр (хужалар) элемент техник чараларын (кабельләр, кабельләрне беркетү элементлары, бүлү һәм муфта шкафлары һ.б.), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник җайланмаларны тиешле хәлдә тотарга тиеш (өзелүләргә һәм/яки изоляция тышчасы булмауга, буяу булмауга, коррозия һәм/яки механик зарарлануларга, чыбыкларны элөп куюга һәм/яки аларны яктырту һәм электр тапшыру линияләре терәкләренә төрүгә юл куймаска тиеш).

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) карап тоту

58. Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганаclarы (шул исәптән жыюлар, туклану пунктлары, идарә тартмалары) керә.

59. Урамнар, юллар, жәяүлеләр тротуарлары, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук жәмәгать һәм торак биналарның аншлаgлары һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, жирлек мәгълүмат элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

60. Биналарның һәм корылмаларның милекчеләре, милек формаларына карамастан, проектлар нигезендә биналарның һәм корылмаларның архитектур-сәнгати яктыртылуын һәм эшләвен тәмин итәргә тиеш.

61. Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләми торган яктырткычлар саны 3% тан артмаска тиеш, башка жирлек территорияләрендә (район билгеләнешендәге урамнар, ишегалды территорияләре) - 5%, жәяүлеләр өчен жир асты кичүләрендә - 10% көндөзгә, кичке һәм төнгә режимнарда (10 кабызылган яктырткычка бер кабынмаган яктырткыч рөхсәт ителә).

62. Сафтан чыккан терекөмешле газ разрядлы лампалар махсус билгеләнгән биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.

Әлеге төр лампаларны жирлек чүплекләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгарырга ярамый.

63. Тышкы яктырту жайланмаларының металл терәкләре, кронштейннары һәм башка элементлары чисталыкта булырга, крен, коррозия учаклары булмаска һәм милекчеләр (хужалар, кулланучылар) тарафыннан кирәк булган саен, эмма кимендә өч елга бер тапкыр буялырга һәм төзек хәлдә тотылырга тиеш.

64. Бердәм тышкы яктырту системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктырткычларын карап тотуны һәм ремонтлауны “Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында” 05.04.2021 ел, № 44-ФЗ Федераль закон нигезендә дәүләт яисә муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товар, эш, хезмәт күрсәтүләр сатып алу нәтижәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма гамәлгә ашыра.

Торак йортларның тапшыру бүлү жайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктырткычларын карап тоту һәм ремонтлауны идарәче оешмалар башкара.

65. Тышкы яктырту таянычлары, жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре таянычлары, саклагыч, бүлгеч киртәләр, юл корылмалары һәм юл жиһазлары элементлары буялырга, язудан һәм теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек хәлдә һәм чисталыкта тотылырга тиеш.

66. Тышкы яктырту таянычларын, жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре таянычларын алыштырганда, күрсәтелгән конструкцияләр челтәр хужалары тарафыннан өч тәүлек эчендә сүтелергә һәм чыгарылырга тиеш.

Сүтелгән тышкы яктырту терәкләрен алып чыгу юлларда терәк хужасы тарафыннан кичекмәстән, калган территорияләрдә - мондый ихтыяж (демонтаж) ачыкланганнан соң бер тәүлек эчендә башкарыла.

67. Жәмәгать (тимер юл) транспортының яктырту таянычларында һәм контакт челтәре таянычларында урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм имин торышы һәм канәгатьләнәрлек тышкы күренеше өчен әлеге таянычларның милекчәсе (хужасы) жаваплы була.

68. Чыбыклар өзәлгәндә, терәкләр, изоляторлар зарарланганда тышкы яктырту жайланмаларыннан файдалану рөхсәт ителми.

Электр үткәргечләре өзәлү яки терәкләр зарарлану белән бәйлә тышкы яктырту жайланмалары эшендәге бозылуларны ачыклаганнан соң ук бетерергә кирәк.

69. Тышкы яктырту челтәрләренә һәм жайланмаларына чыбыкларны һәм кабельләренә үз белдегә белән ялгау һәм тоташтыру рөхсәт ителми.

70. Тышкы яктырту объектлары яисә тышкы яктырту чаралары белән жиһазландырылган объектлар милекчеләре (хужалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар бурычлы:

- урамнарны, юлларны тиешенчә яктыртуны, терәкләрнең һәм яктырткычларның, яктырткыч жайланмаларның сыйфатын күзәтергә, бозылган яисә зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

- билгелэнгэн тэртип нигезендэ яктыртуны кабызуны һәм сүндөрүне күзәтергә;
- тышкы яктыртуны урнаштыру, карап тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү һәм рәсмиләштерү кагыйдәләрен үтәргә;
- тышкы яктырту фонарьларын вакытында алыштырырга.

Кече архитектура формаларын карап тоту

72. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәү элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү жайланмалары, су жайланмалары, муниципаль жиһазлар, жирлек территориясендәге коммуналь-көнкүреш һәм техник жиһазлар керә.

73. Кече архитектура формаларын карап тоту жир кишәрлекләренә хокук ияләре тарафыннан бирелгән жир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдалану территорияләрендә гамәлгә ашырыла - вәкаләтле орган тарафыннан дөүләт яисә муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товар, эш, хезмәт күрсәтүләр сатып алу нәтижәләре буенча әлегә төр эшләренә башкаруга конкурста жиңгән оешма белән килешү нигезендә “Дөүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында” 05.04.2021 № 44-ФЗ Федераль закон нигезендә тәмин ителә.

74. Кече архитектура формалары ияләре бурычлы:

- кече архитектура формаларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тотарга;
- язгы чорда кече архитектура формаларын планлы карарга, аларны иске буяудан, тутыктан чистартырга, юарга, буярга, шулай ук сынык элементларны алыштырырга;
- кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук аларга якын килү юлларын кардан һәм боздан чистартырга;
- киртәләү өслеге шома булган комлыкларны төзекләндерергә, комлыклардагы комны елга кимендә бер тапкыр алыштырырга;
- балалар, спорт, хужалык майданчыклары һәм ял итү майданчыклары жиһазларының конструктив элементларының ныклығы, ышанычлылығы һәм куркынычсызлыгы таләпләренә туры килүен күзәтергә;
- фонтаннар эшләгән чорда көн саен су өслеген чүп-чардан чистартырга.

75. Рөхсәт ителми:

- кече архитектура формаларын тиешенчә кулланмаса (өлкәннәрнең балалар уен майданчыкларында ял итүе, спорт майданчыкларында кер киптерү һ. б.);
- кече архитектура формаларында теләсә нинди мәгълүмати-басма продукцияне әлгергә һәм ябыштырырга;
- кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын ватарга һәм зарарларга;
- фонтаннарда коенырга.

Стационар булмаган объектларны карап тоту

76. Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны урнаштыру схемасы нигезендә муниципаль хокукый актта билгелэнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

77. Жир кишәрлеген арендау шартнамәсе срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтелергә, ә жир кишәрлеге азат ителергә һәм башлангыч хәленә китерелергә тиеш.

78. Стационар булмаган объектларның милекчеләре булган юридик һәм физик затлар тиеш:

- аларны ремонтларга һәм буярга. Ремонт проект документациясендә билгелэнгән

тышкы кыяфәтне һәм төсне саклауны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

- стационар булмаган объектлар янына урналар куярга, кирәк булган саен, көн дәвамында чүп-чарны калдыклардан чистартырга, урналарны кимендә елга бер тапкыр буярга.

79. Рөхсәт ителми:

- стационар булмаган объектларга янкормалар, козыреклар, түбәләр һәм проектларда каралмаган башка конструкцияләр төзәргә;

- стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыткыч жайланмалар куярга;

- стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә тараны, товарларны, детальләренә, көнкүреш һәм житештерү характерындагы башка предметларны тупларга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатларында кулланарга;

- стационар булмаган объектлар арасындагы янгынга каршы өзеклекләренә жиһазлар, калдыклар белән тутырырга.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын карап тоту

80. Төзелеш мәйданчыкларын карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерүне торгызу төзүчегә йөкләнә.

Төзелеш эшләре алып барылмый торган төгәлләнмәгән объектлар төзелеш чөлтәләре белән ябылырга тиеш

81. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башланганчы, шулай ук башкарылган чорда кирәк:

- Башкарма комитетның хокукый актлары таләпләре нигезендә төзелеш мәйданчыгы территориясенә бөтен периметры буенча типовой койма урнаштырырга;

- төзелеш мәйданчыгын коймалауның гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

- төзелеш мәйданчыгы коймасының тиешле техник торышын, аның чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартырга;

- төзелеш мәйданчыгы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган мәгълүмат щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

- төзелеш мәйданчыгы периметры буенча тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;

- урамнарның (машина юлларының) машина йөрү өлешенә пычрак һәм чүп чыгаруны булдырмый торган төзелеш мәйданчыгына керү юлларын, мәйдан эчендәге машина юлларын һәм транспорт чаралары тәгәрмәчләрен чистарту яисә юу пунктларын төзекләндергә;

- төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яисә) бункерлар булуны тәэмин итәргә;

- төзелеш мәйданы территориясеннән каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын билгеләнгән тәртиптә чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

- төзелеш мәйданчыгы территориясеннән алынган һәм калдыклары булмаган карны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарда чыгаруны тәэмин итәргә;

- эшләренә башкарганда гамәлдәге жир асты инженерлык коммуникацияләренә, тышкы яктырту чөлтәләренә, яшел утыртмаларның һәм кече архитектура формаларының сакланышын тәэмин итәргә.

82. Төзелеш материаллары, жиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, эшчеләр һәм хезмәткәрләр вакытлыча булсын өчен ярдәмче бүлмәләр, көнкүреш вагончыклары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм

туплау урыннары төзелешне оештыру проекты нигезендә төзелеш майданчыклары чикләрендә урнаштырыла.

83. Рөхсәт ителми:

- торақ зонасы янында, гражданның шәхси һәм ижтимагый иминлеген тәмин итүгә бәйлә коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, тынлыкны бозып бара торган төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшләргә 23.00 сәгатътән 7.00 сәгатъкә кадәр оештыру һәм үткәрү;

- Башкарма комитетның тиешле рөхсәтеннән (күрсәтмәсеннән) башка юлларның һәм тротуарларның машина йөрү өлешен тарайтуны яисә ябуны башкарырга;

- чүп-чарны яндырырга һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштергә.

Күмү урыннарын карап тоту

84. Этика, санитария һәм экология таләпләре нигезендә бирелгән жирләү урыннарын карап тоту федераль кануннар һәм муниципаль хокукый актта билгеләнгән жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

85. Жирләү урыннарын санитар карап тотуны “Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында” 05.04.2021 № 44-ФЗ Федераль законы нигезендә дәүләт яки муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товар, эш, хезмәтләр сатып алу нәтижеләре буенча әлегә төр эшләргә башкаруга конкурс откан махсулаштырылган оешма гамәлгә ашыра.

86. Жирләү урыннарын карап тотуга таләпләр:

- зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Жәмәгать бәдрәфләре территорияләрендәге урналар чистартылырга тиеш;

- зират территориясендәге чүп контейнерлары һәм урналар чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган саен, кимендә 3 көнгә бер мәртәбә чыгарылырга тиеш;

- ауган һәм авария хәлендә агач утыртмаларының булуы рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агач утыртмалары табылганнан соң бер тәүлек эчендә алынырга тиеш;

- каралмаган каберләр яки шәхесләре ачыкланмаган үлгәннәрнең каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, калкулык һәм кабер ташы белән жиһазландырылырга тиеш.

87. Кышкы чорда күмү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

- зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелгә һәм кардан чистартылырга тиеш. Бозлык катламнары булмаган тигез кар катламы булырга рөхсәт ителә;

- үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелгә тиеш. Юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен эшкәртү кар явудан соң ук башланырга тиеш;

- беренче чиратта үзәк һәм керү юлларынан кар чыгаруны, бозны чокып чыгаруны һәм кар-боз калдыкларын бетерүне гамәлгә ашырырга кирәк;

- жирләү урыннарының жәяүлеләр зоналарында бозга каршы материаллар куллану, юллардан чистартыла торган тозлы карны һәм бозны каберләргә, газоннарга, куакларга салу рөхсәт ителми.

88. Жәйге чорда күмү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

- үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм күмү урыннарындагы гомуми файдаланудагы башка территорияләр төрле пычранулардан чистартылырга тиеш;

- яшел үсентеләргә санитар кисү, чүп үләннәрен бетерү буенча чаралар ел саен башкарылырга тиеш.

89. Күмү урынын, кабер өстенә куелган корылманы (төрөлөр, һәйкәлләр, плитәләр, төрбәләр һ.б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, колумбарийдагы куышны карау эшләрен ире(хатыны), туганнары, мәрхүмнең законлы вәкиле яки башка зат санитария таләпләрен үтәп башкара.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннарын карап тоту

90. Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытка саклый торган кую урыннарын (алга таба - кую урыны) карап тоту гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә кую өчен бирелгән жир кишәрлегенә хокук иясе (алга таба - хужасы) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

91. Хужалары бурычлы:

- тукталышлар территорияләренә бөтен периметры буйлап механик йогынтыларга һәм тышкы мохит йогынтыларына чыдам булырга тиешле койма урнаштырырга;

- тукталыш коймаларының техник торышын, аларның чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартырга;

- материалларны туплауга, комплектсыз транспортны, төрле конструкцияләре стоянкалар территорияләрендә һәм стоянкалар янәшәсендәге территорияләрдә саклауга юл куймаска;

- тукталышлар территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килә торган яктылыкны тигез бүлүнә тәмин итә торган тышкы яктырту белән жиһазландырырга;

- машина кую урыннары территорияләрендә ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләр юуга һәм машина кую урыннарына юл куймаска;

- тукталыш территорияләрен санитария һәм янгынга каршы кагыйдәләргә үтәп тоту.

- даими рәвештә санитар эшкәртү һәм чистарту үткәрергә, калдыкларны жыю өчен контейнерлар (урналар) урнаштырырга, каты көнкүреш калдыкларын, карны даими чыгаруны тәмин итәргә;

- инвалидларга стоянкалар территориясенә тоткарлыксыз керү мөмкинлеген тәмин итәргә. Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын кую урыннарыннан «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль законның 15 маддәсе нигезендә бушлай файдаланалар.

Жирлек территориясен бәйрәмчә бизәү

92. Жирлек территориясен бәйрәмчә бизәү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, истәлекле вакыйгаларга бәйле чаралар уздыру чорында башкарыла.

Бәйрәм бизәлеше дәүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирляндлар, панно куюны, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыруны, шулай ук бәйрәм иллюминациясе урнаштыруны үз эченә ала.

Бәйрәм бизәлеше элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен жайга салуның техник чараларын төшерергә, зарарларга һәм аларны күрү мөмкинлеген начарайтырга ярамый.

IV. Жирлек территорияләрен жыештыру тәртібе, төзекләндерү эшләре исемлеген һәм аларны башкару ешлыгын да кертеп

Жирлек территориясен жыештыруга һәм карап тотуга гомуми таләпләр

93. Жирлек территориясен жыештыру һәм карап тоту гамәлгә ашырыла:

- 1) жәйге чорда-15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
- 2) кышкы чорда-15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән сроклар, һава шартларына карап, Башкарма комитет тарафыннан төзәтелергә мөмкин.

94. Жирлек территориясен жыештыру түбәндәгеләрне башкарып гамәлгә ашырыла:

- 1) жирлек территориясен карап тоту, жыештыру буенча системалы эшләр;
- 2) Башкарма комитетның хокукый актлары нигезендә бердәй массакуләм чаралар (өмәләр).

95. Жирлек территориясен жыештыру жәйге чорда жирлек территориясенен пычрануын һәм тузанлылыгын киметү максатында жирлек территориясен юу, сугару, себерү һәм карап тоту буенча башка эшләр башкару юлы белән башкарыла һәм үз эченә түбәндәгеләрне ала:

- ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры һавада су сибү), урам-юл челтәре объектларының һәм яңгыр канализациясе белән жиһазландырылган ясалма өслекле башка территорияләрнең юл өслеген тузаннан һәм пычрактан юу. Юл өслекләрен, майданнарны, тротуарларны һәм ясалма өслекле башка территорияләрне юу өслекнең бөтен киңлегендә башкарыла;

- яңгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;

- барлык территорияләрдән чүп жыю;

- ел саен, 1 июньгә кадәр, кече архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар майданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

- гомуми файдаланудагы территорияләрдә, чикләнгән файдаланудагы һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрдән тыш, үләнне вакытлыча чабу (үләннең Биеклегә 15 см дан артыграк булганда), һәм чаптырылган үләнне тәүлек дэвамында жыю;

- яфрактар коелган чорда-коелган яфрактарны тәүлегенә бер тапкыр жыю һәм чыгару;

- бордюр янындагы лотокларны юганнан соң чүп-чардан жыештыру.

96. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияне жыештыру үз эченә ала:

- юл өслеген һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүп-чардан чистарту;

- тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгәндә-жәяүлеләр зоналарына, баскычларга ком сибү, юл өслекләрен бозга каршы материал белән эшкәртү;

- язгы чорда - кар йомшарту һәм кар суларын агызуны оештыру.

97. Жирлек территориясендә башкарыла торган урып-жыю эшләрен башкару технологиясе һәм режимнары, һава шартларына карамастан, транспорт чараларының һәм жәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итәргә тиеш.

98. Кышкы чорда жәяүлеләр тротуарларын, жир өсте кичүләрен, баскычларны жыештыру үзенчәлекләре:

- көчле кар яву чорында жәяүлеләр тротуарлары, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;

- бозлавык килеп чыкканда бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.

Бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгаклык ачыкланганнан соң дүрт сәгатәтән артмаска тиеш;

- калдыктар һәм химик реагентлар белән пычранмаган йомшак карны, яшел утыртмаларны саклап калу һәм кар суларын агызуны тәмин итү шарты белән, газонга яисә бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга жыю рөхсәт ителә.

99. Жирлек территориясендә рөхсәт ителми:

- урамнарда, мәйданнарда, яшеллекләр утыртылган участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләрдә чүпләргә;

- гамәлдәге законнар нигезендә билгеләнгән күмү урыннарыннан читтә гомуми файдаланудагы территорияләрдә мемориаль кабер корылмалары (истәлекле корылмалар, коймалар) урнаштырырга;

- бу максатлар өчен каралмаган урыннарда, шул исәптән жәмәгать транспортының муниципаль маршрутларының соңгы пунктларында транспорт чараларын юарга, салонны чистартырга һәм аларга техник хезмәт күрсәтергә;

- гомуми файдаланудагы территорияләрдә биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм төзекләндерүнең башка элементларын ватарга һәм бозарга, шулай ук аларны үз белдегәң белән үзгәртеп корырга һәм күчерергә;

- жәмәгать транспортын көтү тукталышларына, стеналарга, баганаларга, коймаларга һәм бу максатлар өчен каралмаган башка объектларга язулар, рәсемнәр ясарга, мәгълүмати-басма продукцияне ябыштырырга һәм эләргә, граффити ясарга;

- күчемле мөлкәтне бирелгән жир кишәрлекләре чикләреннән һәм (яисә) киртәләреннән читтә тупларга һәм сакларга;

- тараны, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә әйберләрен тротуарларда, газоннарда, юлларда урнаштырырга һәм жыярга;

- билгеләнмәгән урыннарда кар жыю;

- тимер-бетон блоklar, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән юлларны һәм тротуарларны үз белдегәң белән ябарга.

100. Калдыкларны санкцияләnmәгән урыннарда урнаштырган затлар әлеге территорияне жыештыруны һәм чистартуны, ә кирәк булганда жир кишәрлеген рекультивацияләүне үз хисабына башкарырга тиеш.

Әгәр 20 тәүлек эчендә рөхсәтсез урында калдыклар урнаштыручы зат билгеләнмәгән булса, рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү һәм калдыкларны чистарту әлеге территорияне жыештыру өчен жаваплы оешмалар (яисә, әгәр әлеге төр хезмәт күрсәтү шартнамәдә каралган булса, калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсулаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

101. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектәге жир кишәрлекләрендә (территорияләрдә) стихияле рәвештә барлыкка килә торган чүплекләренә бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәмин ителә.

Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын жыештыру

102. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юлларны) жыештыру юлларны, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесәләрен), жәмәгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан даими чистарту чаралары комплексын үз эченә ала.

103. Язгы-жәйге чорда юлларны жыештыру юуны, су сибүне, тузанны бетерүне, себерүне һ.б. үз эченә ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны жыештыру чүп-чар, кар һәм боз, пычрак жыештыруны һәм чыгаруны, юлларга ком-тоз катнашмасы сибүне, тротуарларга коры ком сибүне күздә тоту.

104. Юл буендагы урналарны чистарту көнгә кимендә бер тапкыр, тукталыш мәйданчыкларында көнгә ике тапкыр башкарыла.

105. Жәмәгать транспортын көтү павильоннары тузанланмаган, буялган һәм

юылган, санкцияләнмәгән мэгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

106. Аерым элементлар буенча жәйге юлларны жыештыруга таләпләр:

- юл өлеше төрле пычранулардан тулысынча чистартылырга һәм бөтен киңлегенә юылырга тиеш. Жайга салу линияләре белән билгеләнгән ось, резерв полосалар даими рәвештә комнан һәм вак чүп-чардан чистартылырга тиеш;

- ике метрлы лотоклы зоналарда грунт-ком китерелмәләре һәм пычранулар булмаска тиеш. Махсус машиналарның эш циклары арасында барлыкка килергә мөмкин булган ком кисәкчәләре һәм төрле вак чүп-чар белән аз гына пычрану рөхсәт ителә.;

- юл кырылары эре габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

107. Кышкы юлларны жыештыруга таләпләр:

- кышкы чорда юлларны жыештыру үз эченә ала:

машина юлын, жәмәгать транспортын көтү тукталышларын кардан һәм боздан чистарту, себерү, карны валларга күчерү һәм карны чыгару;

108. Рөхсәт ителми:

- квартал эчендәге машина юлларыннан, ишегалды территорияләреннән, предприятиеләр, оешмалар территорияләреннән, төзелеш майданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан чистартыла торган карны, бозны 8.00 сәгатътән соң, шулай ук машина юлын жыештыручы зат белән килешү булмаганда тротуарларга, юлларның һәм машина юлларының машина йөрү өлешенә чыгарырга яисә күчерергә;

- тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка жәяүлеләр зоналарында һәм яшел үсентеләр утыртылган территорияләрдә техник тоз һәм сыек хлорлы кальцийны бозга каршы реагент сыйфатында кулланырга;

- билгеләнгән тәртиптә килешенмәгән урыннарда карны чыгарырга һәм жыярга;

- кар өемнәрен формалаштырырга;

- юллар һәм урамнар киселешләрендә бер дәрәжәдә һәм тимер юл кичүләре янында күрү өчпочмагы зонасында;

- жәмәгать транспортын көтү тукталышларыннан 20 м якына;

- транспорт киртәләре яисә югары бордюр белән жиһазландырылган юл участокларында;

- тротуарларда;

- янәшәдәге территорияләргә керү юлларында;

- автотранспорт тәгәрмәчләре белән туфракны һәм пычракны юлларга чыгару;

- туфрак, чүп-чар, коелучан төзелеш материаллары, жиңел савыт ташырга, агачларны брезент яисә юлларны пычратмаслык башка материал белән капламыйча кисәргә, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-ком эремәсе, известь, бетон катнашмалары) юлга, тротуарга, юл кырына яисә юл буендагы газон полосасына кою мөмкинлеген булдырмаслык чаралар күрмичә ташырга.

Кешеләрнең ял итү һәм күпләп була торган урыннарын жыештыру, санитар тоту һәм төзекләндерү

109. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп булу урыннарына түбәндәгеләр керә:

- майданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, жирлек урманнарында оештырылган ял итү урыннары, пляжлар;

- актив ял итү һәм тамаша кылу урыннары - стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә майданчыклары һ.б.;

- сәүдә (ваклар сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган ваклар

сату челтәре объектлары комплекслары), жәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары территорияләре;

- административ һәм ижтимагый биналар, учреждениеләр янындагы территорияләр.

110. Мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләргә жыйыштыру:

- кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны жыйыштырганда, яшел утыртмаларны саклап калу һәм кар суларын агызуны тәмин итү шарты белән, химик реагентлары булмаган карны шул максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарда вакытлыча салу рәхсәт ителә.

111. Ваклап сату базарларын жыйыштыру һәм санитар тоту:

- ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндерелгә, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән жиһазландырылырга, яңгыр һәм кар суларын агызу өчен каты өслекләр һәм авышлыклар булырга, шулай ук суүткәргеч һәм канализация булырга тиеш;

- базар территориясен һәм аның тирәсендәге территорияне төп жыйыштыру ул ябылганнан соң башкарыла. Көндөз каты көнкүреш калдыклары тугырылган чүп жыю урыннарын жыйыштыру һәм чистарту эшләре бара;

- жәйге чорда базар территориясендә атна саен дымлы жыйыштыру мәжбүри рәвештә башкарыла;

- базар территориясә 40 кв.м мәйданга бер урна исәбеннән савытлар белән жиһазландырыла, өстәвенә киштәдәге сызык буенча алар арасындагы ара 10 м дан артмаска тиеш;

112. Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү оешмалары, предприятиеләре, киосклар, сәүдә палаткалары һәм павильоннар каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәт күрсәтүгә килешү төземичә генә эшчәнлеккә рәхсәт ителми.

113. Сәүдә һәм (яисә) жәмәгать туклануы объектларын жыйыштыру һәм санитар карап тоту:

- сәүдә һәм (яисә) жәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча жыйыштыру тәүлегенә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кич) башкарыла. Көндөз патрульләр чүп-чарны жыйыштыралар, чүп-чар тугырылган урналарны һәм чүп жыю урыннарын чистарталар;

- сәүдә һәм (яисә) жәмәгать туклануы объектларына керү урынында кимендә ике урна урнаштырыла;

- калдыкларны чыгару тәмин ителә.

114. Башка сәүдә мәйданчыклары территорияләрен, стационар булмаган ваклап сату челтәре объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектларны жыйыштыру алар ябылганнан соң, елның жылы вакытында мәжбүри алдан сугару белән башкарыла. Агымдагы жыю көн дәвамында бара. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәмин ителә.

115. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп була торган урыннарын төзекләндерү:

- кешеләр ял итә торган һәм күпләп була торган урыннар территориясендә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә каты өслекләр (плитка түшәү яисә асфальт рәвешендә), өслекләргә бер-берсенә тоташтыру элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, урналар һәм чүп-чар өчен кече контейнерлар, урам техник жиһазлары, яктырту жайланмалары, архитектура-декоратив яктырту жайланмалары, жирлек мәгълүматларын йөртүчеләр, яшелләндерү участокларын яклау элементлары (металл киртәләр, махсус төр өслекләр һ.б.) керә;

- ял итү һәм кешеләр күпләп була торган урыннарның барлык территорияләре, пляжлардан тыш, каты өслеккә яисә чәчелгән үләннәр яки яшел утыртмалар белән үсемлек тугырына ия булырга тиеш;

- ял итү һәм кешеләр күп була торган урыннар территорияләрендәге яшелләндерү участкаларын чөчөкләр, газоннар, ялгыз, төркөмләп, рәтләп утыртулар, вертикаль, күпкатлы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

- кешеләрнең ял итү һәм күпләп була торган урыннары жиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән комплектланарга тиеш, бәдрәфләрне урнаштыру һәм карап тоту таләпләре үтәлергә тиеш;

- пычрануга карап, кешеләр ял итә торган яисә күпләп була торган территорияләрдәге фонтаннарны, буаларны, елга ярларын чистарту эшләре башкарылырга тиеш;

- массакуләм чаралар үткәргәндә аларны оештыручылар чараны үткөрү урынын жыештыруны һәм бозылган төзекләндерүне торгызуны тәмин итәргә тиеш. Чара уздыру урынын жыештыру һәм бозылган төзекләндерүне торгызу тәртибе билгеләнгән тәртиптә чараны уздыруга тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

116. Ял итү һәм кешеләр күпләп булу урыннары территорияләрендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- тараны һәм сәүдә жиһазларын моның өчен билгеләнмәгән урыннарда сакларга, складларга салырга;

- территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычратырга;

- автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын агызырга;

- автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар урнаштырырга, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштырырга;

- газоннарны, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын зарарларга;

- кече архитектура формаларын зарарларга һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

- сыек продуктларның калдыкларын, сатуратор жайланмаларыннан, квас һәм сыра цистерналарыннан суны тротуарларга, газоннарга һәм авыл юлларына агызырга;

- автотранспорт чараларын түләүле кую урыннарын законсыз оештырырга;

- стационар булмаган объектларны үз белдегә белән урнаштырырга;

- тротуарларның асфальт-бетон түшәмәсен, янәшәдәге яшел зоналарның һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларының бөтенлеген бозарга;

- территориягә сәүдә-суыткыч жайланмаларын куярга;

- каты көнкүреш калдыкларын халыктан каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга), калдыкларны каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнерларга (бункерларга) урнаштыруга идарәче оешмалар белән килешү булмыйча, салырга;

- тимер-бетон блоklar, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны үз белдегә белән ябарга;

- товарны сәүдә объектлардан читкә чыгарырга;

- учаклар кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәергә, ачык ут ярдәмендә азыкны жылы эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар кулланарга.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

117. Йорт яны территориясен жыештыру:

- жыештыру түбәндәге тәртиптә башкарылырга тиеш: тротуарларны, жәяүлеләр юлларын жыештыру (бозлавык һәм тайгаклык очрагында - ком сибү), э аннары ишегалды территорияләрен жыештыру;

- кар яву вакытында житештерелә торган кар чистартудан тыш, жыю 8.00 сәгатькә

кадәр башкарыла.

Механикалаштырылган жыештыруны машиналарга 4 км/сәг тизлектә көндөз башкарырга рөхсәт ителә.

118. Жәйге жыештыру:

- йорт яны территорияләрен жәйге жыештыру: себерү, юу яки махсус машиналар ярдәмендә сиптерү - башлыча иртә, иртәнге һәм соң, кичке сәгатьләрдә башкарылырга тиеш;

- тротуарларны юуны бары тик лоток яны полосасы белән турыдан-туры чиктәш булган ачык тротуарларда һәм биналардан урамның машина үтә торган өлешенә таба гына башкарырга кирәк;

- көннең эссе вакытында тротуарларга су сибү кирәк булганча, әмма тәүлегенә кимендә ике тапкыр башкарылырга тиеш.

119. Кышкы жыештыру:

- түбәләрдә жыела торган кар вакытында жиргә ташланырга һәм лоток полосага күчәргә, ә киң тротуарларда - валларга формалашырга тиеш;

- чистартыла торган кар тротуарлардан юл өлешенә - прилотка полосасына, ә ишегалларында - складлау урыннарына күчәргә тиеш;

- квартал эчендәге юллардан күчерелгән карны борт ташына параллель урнашкан өемнәргә һәм валларга салырга яки, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә юл буйлап жыярга кирәк;

- урамнарның машина йөри торган өлешенән газоннар белән аерылган киңлегә 6 м дан арткан тротуарларда карны тротуар уртасына алга таба жыештыру нияте белән күчерергә рөхсәт ителә.;

- кар өемнәренә һәм валларга салу эшләре тротуарларда кар яву тәмамланганнан соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча тәмамланырга тиеш;

- ишегалларында, квартал эчендәге машина юлларында, газоннарда һәм жәяүлеләр хәрәкәтенә һәм автотранспорт йөрүенә комачауламый торган буш территорияләрдә жыела торган ком - тоз катнашмалары белән пычранмаган карны, яшел утыртмаларны саклап калуны һәм кар суларын агызуны тәэмин итеп, жыярга рөхсәт ителә;

- тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кул белән жыештырганда кар тулысынча кыргыч астына жыештырылырга тиеш. Камилләштерелгән капламалар булмаганда, карны движок астына жыярга кирәк, аннан соң аны тыгызлау өчен кар катламы калдырырга кирәк;

- тайгаклык килеп чыкканда юл катламнарын ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү 0,2-0,3 кг/м норма буенча бүлгечләр ярдәмендә башкарылырга тиеш;

- эшкәртелгәннән соң йомшарган боз ясалмалары, ачык грунтка, агачлар астына яки газоннарга элэгүгә юл куймыйча, күчерелергә яки себерелергә тиеш.

120. Яз житү белән түбәндәгеләр башкарыла:

- промывка и расчистка канавок для обеспечения оттока воды в местах, где это требуется для нормального отвода талых вод; кар суларын нормаль агызу өчен кирәк булган урыннарда су агымын тәэмин итү өчен канауларны юу һәм чистарту;

- кар суын яңгыр челтәренең люкларына һәм кабул итү коеларына системалы рәвештә куу;

- ишегалды территорияләрен кар эреп беткәннән соң чүп-чардан, калган кардан һәм боздан чистарту.

121. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту:

- күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба - йорт яны территориясен) карап тоту үз эченә ала:

- даими жыештырып тору;

- күзәтү һәм яңгыр кабул итү коелары люкларын һәм рәшәткәләрен, дренажларны, лотокларны, үткәргеч торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

- инженерлык челтэрлэренең күзәтү коеларына, янғын сулары белән тәэмин итү чыганаclarына (гидрантларга, сулыкларга һ.б.) тоткарлыксыз керүне тәэмин итү;
- каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгару;
- яшеллэндерү һәм яшел утыртмаларны карау;
- кече архитектура формаларын тоту, агымдагы һәм капитал ремонтлау.

122. Барлык төр калдыклар контейнерларга һәм бункерларга жыелырга тиеш, алар су үткәрми торган катламлы контейнер майданчыкларына каты көнкүреш калдыкларын туплау нормаларына туры китереп кирәкле күләмдә куела.

123. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр бурычлы:

- йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип сакларга;
- каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус майданчыкларга гына урнаштырырга.

124. Идарәче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

- каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар, ә канализацияләnmэгән биналарда - моннан тыш сыек көнкүреш калдыклары өчен жыентыклар урнаштыру;
- расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;
- контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын, аларга керү юлларын чиста һәм төзек хәлдә тоту;
- подъездларга керү урыннарында чүп савытлары, эскәмияләр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;
- тайгак участкаларны ком-тоз һәм (яисә) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкәртү;
- яшел утыртмаларны һәм газоннарны саклау һәм квалификацияле карау;
- тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм караңгы төшкәч аларны кабызу.

125. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

- яфрактарны, төрле калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;
- эчке киём, киём-салым, келәмнәр һәм башка әйберләрне хужалык майданчыгынан тыш элөп куярга;
- контейнер майданчыкларына керү юлларын тутырырга;
- урамнарның һәм юлларның машина йөрү өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) урнаштырырга;
- билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләре киртәләрен үз белдегө белән урнаштырырга;
- ишегалды корылмаларын үз белдегө белән төзөргә;
- йорт яны территориясен металл ватыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак, көл һәм житештерү һәм куллануның башка калдыклары белән тутырырга, савытларны жыярга һәм сакларга;
- чүп-чар түгү, калдыкларны һәм чүп-чарны ташлау;
- автотранспорт чараларын түлөүле куюны оештырырга;
- квартал эчендәге юлларны тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән үз белдегө белән ябарга;
- автомашиналар юарга, ягулык һәм майлар агызырга, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрне көйлөргә;
- кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эш башкарырга;
- сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятияләрен, шул исәптән палаткаларны, киоскларны, ларекларны, мини-базарларны, павильоннарны, жәйге кафеларны, житештерү объектларын, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киёмнәрен вак ремонтлау предприятияләрен, шулай ук, вакытлыча туктап торудан тыш, автостоянкаларны урнаштырырга.

Тиешле тәртиптә төзелгән һәм дәүләт кадастр исәбенә куелган жир кишәрлекләре милекчеләре өчен, әгәр бу Россия Федерациясе законнарында каралган мәжбүри таләпләрне бозмаса, аларда стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру турында карар кабул ителә».

Тиешле тәртиптә төзелгән һәм дәүләт кадастр исәбенә куелган жир кишәрлекләре милекчеләре, әгәр бу Россия Федерациясе законнарында каралган мәжбүри таләпләрне бозмаса, аларда стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру турында карар кабул ителәр;

- йорт яны территориясенә ишегалды эчендәге машина юллары буенча транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;

- учаклар кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәргә, ачык ут ярдәмендә азыкны жылы эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар кулланырга.

126. Идарәче оешмалар түбәндәгеләрне тәмин итәргә тиеш:

- яшел утыртмаларның сакланышы;

- жәй көне һәм коры көннәрдә газоннарға, чәчәкләргә, агачларға һәм куакларга су сибү;

- газоннарның сакланышы һәм бөтенлеге, аларга төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз кисәкләре һ.б. салынмыйча;

- агачларны һәм куакларны яңа утырту, юллар челтәрен үзгәртеп планлаштыру һәм жайланмаларны урнаштыру бары тик билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проектлар буенча, агротехник шартларны үтәп.

127. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

- һәр йорт биләмәсенә территориясендә, кагыйдә буларак, түбәндәгеләр булырга тиеш:

- киём киптерү, киём-салым, келәмнәр һәм көнкүреш әйберләрен чистарту өчен хужалык майданчыгы;

- өлкәннәр ял итә торган майданчык;

- балалар өчен яшелләндерелгән уен һәм спорт майданчыклары һәм балаларның жәйге һәм кышкы ялы өчен кирәкле жиһазлау белән кече архитектура формалары.

128. Әгәр участок территориясенә зурлыгы мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләр йөрү өчен майданчык урнаштырылырга мөмкин.

129. Йортларның подъездлары алдындагы майданчыклар, юллар һәм жәяүлеләр өчен юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты өслекләр ясаганда эрегән кар һәм коеп яуган суларның ирекле агып чыгу мөмкинлеге каралырга тиеш.

130. Торак йортларга кертелгән жәмәгать урыннарына йортның торак өлешенән аерым керү юллары булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспорт стоянкасы ишегалды территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

131. Жәмәгать урыннарына материалларны, продукцияне фатирларның тәрәзәләре һәм керү юллары урнашкан торак йорт ишегалды ягыннан төяп жиберү рөхсәт ителми. Йөкләүне тәрәзәләре булмаган торак йортларның читләреннән, жир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юл ягыннан башкарырга кирәк.

132. Транспорт чараларын квартал эчендәге территорияләргә урнаштыру кешеләрнең, шулай ук жыю һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итәргә тиеш.

V. Индивидуаль торак төзелеше территорияләрен жыештыру

133. Торак йорт хужалары көн саен жир кишәрлекләрен (шул исәптән кардан) жыештыралар.

134. Рөхсәт ителми:

- карны этэргэ, чүп-чарны ташларга, шлак ташларга, сыек көнкүрөш калдыкларын йорт билэмәсе территориясеннән читкә агызырга;
- ишегалды территориясеннән чистартылган кар һәм бозны юлларның һәм юлларның машина йөрү өлөшөнә чыгарырга яисә күчөргә;
- йорт билэмәсе территориясеннән читтә яфракларны, теләсә нинди төр калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;
- йорт биләүгә яқын территориядә коймаларны үз белдегәң белән урнаштырырга;
- янәшәдәге территорияне металл ватыклары, көнкүрөш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак һәм көл, житештерү һәм куллануның башка калдыклары белән тутырырга;
- тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән юлларны үз белдегәң белән ябарга;
- кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эш башкарырга.

VI. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

135. Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компонентлары булган территорияне төзекләндерү элементларының булуы гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә эшләнергә һәм проект документациясендә каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Озак вакытлар яисә даими файдаланыла торган территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кул белән күчөрү мөмкинлеген булдырмаслык итеп беркетелергә тиеш.

136. Төзекләндерү элементларын карап тоту, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементлары хужалары тарафыннан башкарыла.

VII. Яшелләндерү

137. Яшел утыртмалар территорияне төзекләндерүнең мәжбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләрен башкарганда яшеллекләрне мөмкин кадәр күбрәк саклап калу зарур.

138. Жирлек территориясендә яшелләндерүнең ике төре кулланыла ала: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм мобиль - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерларга, вазоннарга һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерүне рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрдә (түбә яшелләндерү), бина һәм корылмаларның фасадларында (вертикаль яшелләндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, бакчалар, чәчәк бакчалары, Куаклы һәм агачлы майданчыklar һ.б.) төзү өчен файдаланалар.

139. Яшелләндерү объектларын карап тоту-яшеллекләрне һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын карап тоту, күләмле корылмаларның конструктив элементларының аз гына деформацияләрен һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук жәй һәм кыш көннәрендә күчмә кече формаларны жыештыру.

140. Яшел утыртмаларның хужалары тиеш:

- яшел үсентеләрнең сакланышын һәм аларны квалификацияле карауны тәмин итәргә;

- жәй көне коры хавада газоннарға, чәчәклекләргә, агачларға һәм куакларға су сибүне тәэмин итәргә;
 - газоннарның сакланышын һәм бөтенлеген тәэмин итәргә;
 - яшелләндерү объектларында сулыклар булганда аларны чиста тотарға һәм 10 елга кимендә бер тапкыр капитал чистартырга;
141. Яшелләнделгән территорияләрдә рөхсәт ителми:
- төзелешләргә, аларның эшләвен тәэмин итү һәм аларға хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән корымалардан тыш, урнаштырырга;
 - агачларны һәм куакларны үз белдегә белән утырту һәм кисү, газоннарны һәм чәчәк бакчаларын юк итү;
 - агачларға һәм башка яшел утыртмаларға гамаклар, таган, турниклар, кер киптерү өчен баулар элөп куярга, агачларға реклама һәм мәгълүмат щитлары һәм табличкалар, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән чыгару конструкцияләре, объектларға хәрәкәт юнәлеше күрсәткечләре, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмат белән тәэмин итү чаралары беркетергә, баганалардан, коймалардан, реклама щитларыннан, электрүткәргечләрдән, лампалардан, чәнечкеле коймалардан тартмалар;
 - стационар булмаган объектларны, шулай ук елның вакытына бәйсез рәвештә юл сервисы объектларын билгеләргә;
 - төзелеш һәм башка материаллар, калдыклар, чүп-чар, бозлавыкка каршы материаллар һәм башка зарарлы матдәләр, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычранган кар, боз кисәкләрен жыярга;
 - яшелчә бакчалары өчен казу;
 - йорт хайваннарының газоннарында һәм чәчәклекләрендә йөрергә;
 - яфракларны, үләнне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны лотокларға һәм башка су үткөрү жайланмаларына себереп кертергә;
 - себерелгәннәрне һәм чүп-чарны газоннарға ташларға;
 - учаклар кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәргә, ачык ут ярдәмендә азыкны жылы эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар кулланырга;
 - су, сумала чыгару өчен агачларны кисәргә, аларға башка механик зарар китерергә;
 - яшелләнделгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләргә, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт жиһазларын бозарга;
 - агачларның тамырларын кәүсәдән 1,5 метр ераклыкта ялангач калдырырга һәм агач муеннарына туфрак яисә төзелеш калдыклары сибәргә.

VIII. Киртәләр

142. Киртәләрне кору төзекләнделүнең өстәмә элементы булып тора.

143. Киртәләр бер-берсенән түбәндәгеләр буенча аерыла:

- билгеләнешенә (декоратив, яклау, аларның ярашуы);
- биеклектә (түбән - 1,0 м га кадәр, уртача - 1,1-1,7 м, биек - 1,8-3,0 м);
- материал төренә (металл, тимер-бетон һ. б.);
- күз карашы өчен үткәрүчәнлек дәрәжәләре (үтә күренмәле, чукрак);
- стационарлык дәрәжәләре (даими, вакытлыча, күчмә) һәм башка киртәләр.

Киртәләрне проектлау аларның кайда урнашуына һәм билгеләнешенә карап гамәлдәге дөүләт стандартлары, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталоглары, индивидуаль проектлау проектлары нигезендә башкарыла.

144. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен киртәләү элөгә территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарылырга тиеш.

I

Өслеклэрне каплау

145. Жирлек территориясендә өслеклэрне каплау имин һәм унайлы хәрәкәт итү шартларын тәмин итә, шулай ук жирлектә төзелгән корылмаларның архитектур йөзен формалаштыра.

Төзекләндерү максатларында түбәндәге төр өслекләр билгеләнгән:

- каты (капиталь) өслекләр - моноклит яисә жыелма өслекләр, алар шул исәптән асфальт-бетоннан, цемент-бетоннан, табигый таштан ясала;

- йомшак (капиталь булмаган) өслекләр - табигый яки ясалма коелучан материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чәчүлекләр, керамзит, резина валчыклары), бәйләүче материаллар белән тыгызланган яки ныгытылган коры катнашмалардан ясала торган өслекләр;

- газон капламнары - үлән капламын эзерләүнең һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган капламалар;

- катнаш өслекләр - өслекләр (челтәрле плитка яки газонга баткан газон рәшәткәсе яки йомшак өслек) кушылмасыннан гыйбарәт булган өслекләр.

146. Өслек төрләрен аларның максатчан билгеләнеше нигезендә сайларга кирәк:

- проектлау вакытында гамәлдә булган мөмкин булган чик йөкләнешләрне, хәрәкәтнең характерын һәм составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып, катгый таләпләр;

- территорияләрнең аерым төрләрен (шул исәптән балалар, спорт майданчыкларын, этләр йөртү майданчыкларын, жәяү йөрү юлларын) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекләрен исәпкә алып, йомшак;

- иң экологик яктан чиста булган газонлы һәм катнаш.

Каты төрдәге өслек кытыршы булырга тиеш, коры хәлдә - 0,6, юеш хәлдә 0,4 тән ким булмаска тиеш.

Өслекләрнең үзара бәйләнеше

147. Өслекләрне берләштерү элементларына, гадәттә, борт ташларының төрле төрләрен, пандусларны, баскычларны, баскычларны кертәләр.

XI. Борт ташлары

148. Юлның борт ташлары тротуар белән машина йөрү өлеше тоташкан урынга, машина йөрү өлеше дәрәжәсеннән норматив рәвештә кимендә 150 мм артыграк куела, өслекләр ремонтланган очракта да бу күрсәткеч сакланырга тиеш.

Автотранспортның газонга бәрелүен булдырмас өчен, юлның газон белән капланган урыннарында югары күтәрелгән борт ташы кулланырга кирәк.

Жәяүлеләр коммуникацияләре өслеген газон белән бергә кушканда бакча бортын урнаштырырга мөмкин, ул газон дәрәжәсеннән кимендә 50 мм артып китә, 0,5 м ераклыкта, бу исә газонны саклый һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарының өслеккә элгүен булдырмый, аның хезмәт итү вакытын озайта.

Жәяүлеләр зоналары территориясендә төрле типтагы өслекләр янәшәсен бизәү өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, таш кыялар, керамик борт һ.б.) кулланырга мөмкин.

XII. Басмалар, баскычлар, пандуслар

149. Жәяүлеләр коммуникацияләре авышлығы 60 промилле булганда баскычлар ясауны күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка күпләп була торган объектлар, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә басмалар һәм баскычлар 50 промилледән артык тайпылыш булганда, аларны пандус белән озата барырга кирәк.

Бордюр пандусының авышлығы 1:12 кабул ителә.

Баскычның беренче басма кырыйларын төшкәндә һәм күтәргәндә ачык контрастлы буяулар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Тышкы баскычларның барлык баскычлары бер марш эчендә баскычларның киңлегә һәм биеклегә буенча бертөрле итеп куела.

Пандусны киртәли торган конструкцияләр булмаганда, биеклегә 75 мм дан да ким булмаган киртәли торган бортик һәм тоткалар каралырга тиеш.

Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участкалары әйләнә-тирә өслөктән текстурасы һәм төсө белән аерылып тора.

Баскычның яисә пандусның ике ягында да 800-920 мм биеклектәге түгәрәк яисә турыпочмаклы кисемтәле тоткалар каралган, ул кул белән колачлау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм га ераграк тора.

XIII. Мәйданчыклар

150. Жирлек территориясендә мәйданчыкларның түбәндәге төрләре урнаштырыла: балалар уеннары, өлкәннәрнең ял итү, спорт белән шөгылләнү, чүп жыю урыннары, этләрне йөртү һәм өйрәтү, автомобильләр кую урыннары.

Мәйданчыкларны теркәлгән мәдәни мирас ядкарьләренең саклау зоналары һәм махсус сакланылучы табигать территорияләре зоналары чикләрендә урнаштыруны һәйкәлләрне саклауның, табигатьтән файдалануның һәм әйләнә-тирә мохитне саклауның вәкаләтле органнары белән килештерү тәкъдим ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм имгәнү куркынычы янамый торган инвентарь белән тәмин ителергә тиеш.

XIV. Балалар мәйданчыклары

151. Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар яки яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары рәвешендә оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслөкнең йомшак төрләре, мәйдан өслөген газон белән тоташтыру элементлары, яшелләндерү, уен жайланмалары, эскәмияләр һәм урналар, яктырту жайланмалары.

Торак йортларның һәм жәмәгать биналарының тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска тиеш, кече һәм урта мәктәп яшендәгеләр өчен мәйданчыклар - 20 метрдан, комплекслы уен мәйданчыклары - 40 метрдан да ким булмаска тиеш, спорт-уен комплекслары - 100 метрдан да ким булмаска тиеш.

Балалар өчен уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларынан кимендә 20 метр ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

152. Балалар мәйданчыклары тиеш:

- жәй көне тигезсезлекләр ком белән күмелгән өслөк планировкасы булырга тиеш;

- даими рәвештә иртәнге вакытта себерергә һәм чыланьрга;
- буялырга, майданчыктагы коймаларны һәм корылмаларны елга кимендә бер тапкыр буярга, ә ремонтны кирәк булган саен ясарга;
- жәяүлеләр транзит хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш майданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру майданчыкларыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларыннан аерылырга.

Жәрәхәтләнүдән саклану өчен майдан территориясендә калкып торган тамырлар яки асылынып торган тәбәнәк ботаклар, жир өстендәге иске, киселгән жиһаз калдыклары (стойкалар, фундаментлар), жиргә чуммаган металл аркылылар (кагыйдә буларак, турникларда һәм таганнарда) булу рөхсәт ителми.

Янәшәдәге территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар майданчыклары территориясендә төзелеш эшләрен алып бару һәм төзелеш материалларын туплау рөхсәт ителми.

Яктырту жайланмасы, кагыйдә буларак, майданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту жайланмаларын 2,5 м биеклектә урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен жиһазларын урнаштыру куркынычсызлыкның норматив параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

153. Балалар майданчыкларын карап тоту һәм аларның иминлеген тәмин итү өчен җаваплылык аларны карап торучы затларга йөкләнә.

XV. Спорт майданчыклары

154. Спорт майданчыклары халыкның барлык яшьтәге төркемнәре өчен физкультура һәм спорт белән шөгыйльләнү өчен каралган.

Спорт майданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: йомшак яисә газон өслек төрләре (жәйге чорда), спорт жиһазлары.

Спорт майданчыклары яшелләнделә һәм челтәрле койма белән әйләндереп алына. Яшелләнделә майданчыкның периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләнделә кулланырга мөмкин. Киртәнең биеклегә 2,5-3 м, майданчыклар бер - берсенә тоташкан урыннарда биеклегә 1,2 м дан да ким түгел.

Спорт жиһазлары спорт, физкультура майданчыкларында яисә рекреацияләр составында махсус жиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт жиһазлары заводта ясалырга да, махсус эшкәртелгән өслегә жәрәхәтләнмәслек (ярыклар, тишеклар булмау һ.б.) бүрәнәләрдән һәм борыслардан ясалырга да мөмкин.

Урнаштырганда сертификацияләнгән жиһаз каталогларына таянырга кирәк.

X

155. Торак төзелеше территориясендә тыныч ял итү һәм өлкәннәр өчен өстәл уеннары өчен ял итү майданчыклары мөмкин. Торак йортларның тәрәзәләреннән тыныч ял итү майданчыклары чикләренә кадәр ара кимендә 10 м, шау - шулы өстәл уеннары майданчыклары кимендә 25 м булырга тиеш.

Ял итү майданчыгында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә гадәттә түбәндәгеләр керә: каты өслек төрләре, майданчык өслегенә газон белән туры килү элементлары, яшелләнделә, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, урналар (һәр эскәмия янында ким дигәндә берәр), яктырту жиһазлары.

Мәйданчыкны плитка түшәү рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял итү мәйданчыкларын һәм балалар мәйданчыкларын бергә кушканда, балалар уеннары зонасында каты өслекләр урнаштырырга ярамай.

Парк территорияләрендә чирәмдә ял итү өчен мәйданчык-болыннар оештырылырга мөмкин.

XVII. Этләр йөрү өчен мәйданчыклар

156. Этләрне йөртү мәйданчыклары билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле органнар белән килештерелгән урыннарда урнаштырыла.

Эتلәр йөртү мәйданчыгы территориясендәгә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрле өслекләр, коймалар, эскәмияләр, урна, эксcrementларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмати жиһазлар керә. Периметраль яшелләндерүне күздә тотарга киңәш ителә.

Эتلәр йөртү мәйданчыклары микрорайон һәм торак районның яшеллектән азат территорияләрендә, метрополитен һәм гомумшәһәр магистральләренең техник зоналарында, көчәнеше 110 кВттан артмаган электрүткәргеч линияләре астында, беренче һәм икенче поясларны су белән тәмин итү чыганакларының санитария зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнешендәгә территорияләрдә урнаштырыла торган этләр йөртү өчен мәйданчыкларның зурлыгы 400-600 кв.м, башка территорияләрдә 800 кв. м га кадәр кабул ителә, төзелгән төзелеш шартларында булган территорияль мөмкинлекләрдән чыгып, мәйданчыкларның кечерәйтелгән күләме кабул ителергә мөмкин.

Мәйданчык чигеннән торак һәм жәмәгать биналарының тәрәзәләренә кадәр ара кимендә 25 метр, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары, ял мәйданчыклары кишәрлекләренә кадәр кимендә 40 метр булырга тиеш.

Мәйданчыкның коймасы, кагыйдә буларак, биеккә 1,5 метрдан да ким булмаган жиңел металл челтәрдән эшләнә. Койма элементлары һәм секцияләре, аның аскы кыры һәм жир арасындагы ара хайванга мәйданчыктан чыгып китәргә яки үзенә жәрәхәт ясарга мөмкинлек бирмәскә тиеш.

Мәйданчык территориясендә мәйданчыктан файдалану кагыйдәләре язылган мәгълүмат стенды урнаштырылырга тиеш.

157. Йорт хайваннары хужалары үз йорт хайваннарының эксcrementларын үзләре жыялар һәм утильләштерәләр.

Хайваннар хужалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмакка, шулай ук санитария нормалары нигезендә әйләнә-тирәдәгеләр өчен тынлыкны тәмин итәргә, гамәлдәгә санитария-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

X

158. Жирлек территориясендә автомобиль юлларының түбәндәгә төрләре урнаша: автомобильләренә кыска вакытлы һәм озак саклау.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогындагы төзекләндерү элементлары автотранспорт чараларының күрү өчәгеләр керә: каты өслек төрләре, өслекләренә бер-берсенә тоташтыру элементлары, коймалар, чүп савытлары яисә кече контейнерлар, яктырту жайланмалары, мәгълүмати жайланмалар (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участокларына керү юллары жәяүлеләр юлының төп юнәлешләре белән кисешмәскә тиеш.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы аша жәяүлеләр өчен транзит юллар оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы калган территориядән кимендә 3 метр киңлектәгә яшел үсентеләр полосасы белән аерып куелырга мөмкин.

XIX. Кече архитектура формалары

159. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналар һәм корылмаларны төзү, реконструкцияләү һәм капитал ремонтлау проект документациясенә «Төзекләндерү» бүлеге, шулай ук төзекләндерү проектлары яисә эскиз тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнган эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга киңәш ителә. Тарихи төзелеш зоналары, жирлекнең үзәге, жирлекнең күпфункцияле үзәкләре һәм зоналары өчен кече архитектура формалары индивидуаль проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.

160. Кече архитектура формаларына төп таләпләр булып тора:

- архитектура һәм ландшафт чолганышының, территорияне төзекләндерү элементларының характерына туры килүе;
- материалларның югары декоратив һәм эксплуатацион сыйфатлары, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, аларны озак вакыт дәвамында саклау;
- конструкциянең ныклыгы, ышанычлылыгы, куркынычсызлыгы.

XX. Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

161. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Учреждение такталарыннан һәм режим табличкаларыннан тыш, тышкы мәгълүмат чаралары вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аңа тулысынча туры китереп урнаштырыла һәм файдаланыла.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хужалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урынын жыештырырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын реклама яки мәгълүмати хәбәр урнаштырмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырын зарарлау, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән ябыштыру рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмати конструкция хужасы монтаждан (демонтаждан) соң территорияне төзекләндерүне һәм (яисә) фасадның тышкы күренешен өч тәүлек эчендә торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә демонтажланырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын беркеткәндә корылмаларга һәм объектларның бизәлешенә зыян килергә, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметергә ярамый.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрләрдә булырга мөмкин:

- дивар конструкциясе;
- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витрина конструкциясе;
- оештыру тактасы;
- режим табличкасы;
- модульле конструкция;
- стела;
- калкан конструкциясе;

- флаг композициясе;
- махсулаштырылган конструкция.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, эзерләү һәм урнаштыру төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләр), аларны саклау һәм алардан файдалану турындагы Россия Федерациясе законнары таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларындагы мәгълүмат Россия Федерациясенә дәүләт теле һәм Татарстан Республикасының дәүләт теле турындагы законнар таләпләрен үтәгән килеш урнаштырылырга тиеш;

Ике һәм аннан да күбрәк тел кулланылган очракта текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча бертөрле булырга, дәрәжә һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

XXI. Гражданның белдерүләре өчен җайланмалар, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары

162. Мәдәни һәм спорт чараларының белдерүләрен, афишаларын бары тик гражданны күпләп була торган урыннарда һәм җәяүлеләр өчен җанлы зоналарда урнаштырыла торган махсус тумбаларда, щитларда һәм стендларда гына урнаштырырга рөхсәт ителә.

Игъланнар өчен стендлар аерым торган объектлар рәвешендә яисә биналарда яки корылмаларда эленеп торган щитлар рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

XXII. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен башкаруга төп таләпләр

163. Грунтны йомшартуға яисә юл өслекләрен ачуға бәйлә эшләр (жир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свайлар һәм шпунт салу, электр тапшыру, элемент, яктырту линияләре терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), жирне планлаштыру, инженерлык эзләнүләрендәге эшләр һәм башка эшләр) бары тик вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рөхсәт (производствотога ордер) булганда гына башкарыла.

164. Жирлек территориясен төзекләндерүгә бәйлә жир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү тәртибе, жир эшләрен башкаруға ордер рәсмиләштерү һәм алу муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

165. Яшел үсентеләрне сүтү яки күчереп утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитет күрсәтмәсен рәсмиләштерергә һәм яшел үсентеләрне сүтү яки күчереп утыртуны гамәлгә ашырырга кирәк.

166. Жирлек юлларында хәрәкәтне вакытлыча чикләү яисә туктату вәкаләтле орган тарафыннан бирелә торган рөхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла, юлның ике ягында да заказчылар һәм эшләр башкаручылар, эш сроклары, эйләнеп чыгуның мөмкин булган маршрутлары турында барлык кирәкле белешмәләр булган мәгълүмат щиты урнаштыру мәҗбүри. Күрсәтелгән щитның рәвеше һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

167. Коммуникацияләрен төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә вакыты чыккан ордерлар буенча жир эшләрен башкару ирексез дип таныла.

XXIII. Уңайлы мохиткә аерым таләпләр

168. Торак мохитне төзекләндерү объектларын, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда, өлкәннәр һәм инвалидлар өчен торак пунктлар мохитеннән файдалану мөмкинлеген, бу объектларны картлар һәм

инвалидлар хэрэкэтенэ ярдэм итэ торган элементлар һәм техник чаралар белән тээмин итүне күз алдында тотарга киңәш ителә.

Өлкән яшьтәге затларның һәм инвалидларның хэрэкэтенэ ярдэм итэ торган техник чараларны һәм жиһазларны проектлау, төзү, урнаштыруны заказчы яңа төзелештә расланган проект документациясе нигезендә башкарырга тәкъдим итә.

XXIV. Биналар (алардагы урыннар) һәм корылмалар милекчеләренен янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибе

169. Жирлек территорияләренен тиешле санитар торышын тээмин итү, әйләнә-тирә мохитне пычранудан саклау һәм яклау чараларын гамәлгә ашыру максатларында жирлек территорияләре, килешү буенча аларны жыештыру һәм санитар карау өчен хужалык субъектларына һәм физик затларга беркетелә.

170. Хужалык итүче субъектлар һәм физик затлар, әгәр законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса, янәшәдәге территорияне жыештыруны һәм санитар карау тотуны түбәндәге тәртиптә башкарырга хокуклы:

171. Идарәче оешмалар - күпфатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук күпфатирлы йорт территориясе алдындагы жир кишәрлеге төп фасад ягыннан 30 м радиуста йә урамның машина йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

172. Социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр, шулай ук учреждение территориясе алдындагы жир кишәрлеге төп фасад ягыннан 30 м радиуста йә урамның машина йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) башка яклардан - 30 м радиуста;

173. Күпфатирлы торак йортларда төзелгән торак булмаган биналардан файдаланучы затлар, идарәче оешма белән шартнамә булмаган очракта, янәшәдәге территорияне - биналарның бөтен озынлыгы буенча, киңлеге буенча - 10 м ераклыкта йә машина йөрү өлеше бордюрына кадәр (объект юл буйлап урнашкан очракта) жыештырырга хокуклы;

174. Барлык милек рәвешләрендәге сәнәгать предприятиеләре һәм оешмалары - аларга керү юллары, тротуарлар, аларга тоташкан коймалар, санитар-саклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-яклау зоналары гамәлдәге санитария кагыйдәләре һәм нормалары таләпләре нигезендә билгеләнә;

175. Төзүче-гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә 50 м радиустагы төзелеш майданчыкларының янәшәдәге территорияләре һәм аларга 50 м радиустагы керү юллары;

176. Торак йортлар хужалары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр (йә жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта жир кишәрлегенен фактта барлыкка килгән чиге буенча) һәм йорт биләү алдындагы территория 30 м ераклыкта йә урамның машина йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

177. Стационар булмаган объектлар (лотоклар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар хужалары - объектны урнаштыру өчен бирелгән жир кишәрлеге территориясе һәм урынның тышкы чигеннән йә урамның машина йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) 10 м ераклыкта урнашкан янәшәдәге территория;

178. Базарларның идарәче компанияләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы оешмалары (рестораннар, кафелар, кибетләр) - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр һәм участок чикләреннән алып урамның машина йөрү өлешенә кадәр 50 м радиустагы янәшәдәге территория (объект юл буенда урнашкан очракта);

179. Биналарның, корылмаларның милекчеләре яисә башка хокук ияләре - бина, корылма яисә бирелгән жир кишәрлегенә чиге периметры буенча һәм участок чикләреннән алып урамның машина йөрү өлешенә кадәр 50 м радиустагы янәшәдәге территория (объект юл буенда урнашкан очракта);

180. Автомобиль юлының бүлеп бирелгән полосасы чикләрендә һәм башка жир кишәрлекләрендә урнашкан ягулык салу станцияләре - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр һәм участок чикләреннән алып йә урамның машина йөрү өлешенә кадәр 50 м радиустагы янәшәдәге территория;

181. Гараж кооперативлары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр, кишәрлек чикләреннән алып 50 м радиустагы янәшәдәге территория йә урамның машина йөрү өлешенә һәм аларга керү юлларына кадәр;

182. Жирләү урыннары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә һәм участок чикләреннән алып урамның машина йөрү өлешенә кадәр 40 м радиустагы янәшәдәге территория;

183. Гомуми файдаланудагы территорияләр - бурычлар вәкаләтле органнарға йөкләнә;

184. Жир кишәрлекләренә хокук ияләре - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр (йә жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта жир кишәрлегенә фактта барлыкка килгән чиге буенча) һәм жир кишәрлегенә тышкы чигеннән йә урамның машина йөрү өлешенә кадәр 10 м ераклыктагы янәшәдәге территория (объект юл буенда урнашкан очракта);

185. Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннары хужалары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территория һәм жир кишәрлегенә тышкы чигеннән йә урамның машина йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) 10 м ераклыктагы янәшәдәге территория.

XXV. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

186. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш. Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен аларның хужалары РФ законнары белән билгеләнгән тәртиптә җаваплы.

187. Йорт хайваннары хужалары үз йорт хайваннарының экскрементларын үзләре җыялар һәм утильләштерәләр.

188. Жирлектә яшәүчеләр тарафыннан авыл хужалыгы хайваннарын (сыерларны, сарыкларны, кәжәләрне, дуңгызларны һәм башкаларны) һәм кошларны тоту шәхси торак йортлар территорияләрендә һәм йорт яны кишәрлекләрендә рөхсәт ителә.

189. Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлек, кәжә, сарык, дуңгыз, ат) биркалау юлы белән мәжбүри теркәлергә һәм гражданның - хайван хужаларының яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә ел саен яңадан теркәлергә тиеш.

190. Йорт хайваннарын жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында хужасы күзәтүе астында яисә аның кушуы буенча башка зат көтүе рөхсәт ителә.

191. Йорт хайваннарын 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр йөртәргә рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда йөргәндә хужалар урамнарда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәмин итү өчен чаралар күрәргә тиеш.

190. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан гомуми ишегалларына һәм урамга бары тик кыска тезгәндә һәм борынчыкта гына чыгарырга мөмкин, өч айга кадәрге көчкеләрдән тыш.

191. Хужалар йорт хайваннары һәм кошлар белән ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратмаска тиеш. Этләрне, мәчеләрне һәм башка вак хайваннарны йөрткәндә, йорт хайваннарының чүп

контейнерларына чыгарылырга тиешле табигый тизәкләрен тулысынча жыештыруны тәмин итә торган кирәк-яраклар хужаның үзе белән булырга тиеш.

192.Этне тезгенән йөртү урыннарында гына төшерергә мөмкин. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, жирле үзидарә органының норматив-хокукий акты белән билгеләнә торган бушлыкларда, калкулыкларда һәм башка урыннарда йөрергә рөхсәт ителә.

193.Этләрне өйрәтү бары тик яхшы әйләндереп алынган мәйданчыкларда яисә жирлек территориясеннән читтә генә башкарыла ала.

194.Йорт хайваннарын тәүлекнең якты вакытында гына юлдан куып чыгарырга кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынарак жибәрергә кирәк. Йорт хайваннарын, грунт юллардан һәм сукмаклардан куып чыгару мөмкинлеге булганда, асфальт түшәлгән юлда йөртү тыела.

195.Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек асраучылар яшеллекләргә бозудан килгән зыянны һәм терлекләргә утау чыгымнарын каплайлар.

196.Йорт кәжәләре бары тик йорт яны территориясендәге утарларда яисә көтүлектә хужалары күзәтүе астында тотылырга тиеш.

197.Рөхсәт ителми:

-терлекләргә балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә кертергә;

- йорт хайваннарын пляжларда йөртү һәм сулыкларда коену;

- тыю язуы булганда хайваннарны учреждениеләргә кертергә;

- хайваннарны һәм кошларны торак пунктлар территориясендә озатып йөрмичә чыгарырга;

- исерек хәлдә булган кешеләргә, шулай ук ундүрт яшькә житмәгән кешеләргә хайваннар йөртергә;

- йорт хайваннарын һәм кошларны балконнарда, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (күрше фатирлар коридорларында, баскыч шакмакларында, чормаларда, подвалларда һәм башка ярдәмче бүлмәләрдә) даими тоту;

- йорт хайваннарының, махсулаштырылган чаралар (күргәзмәләр һ.б.) уздыру урыннарыннан тыш, жирлекләр территориясендә моның өчен билгеләнгән урыннардан читтә булуы.

198.Йорт хайваннары һәм кошлары ияләре тиеш:

-терлекләр авыруларын кисәтүне һәм терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария ягыннан иминлеген тәмин итә торган хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуға юл куймаска, шулай ук ел саен яңадан теркәү чорында мәжбүри дөвалау-профилактика чаралары үткәргә;

- терлекләргә торы урынын даими тикшереп торырга;

- хайваннар авырганда һәм үлгән очракта, шулай ук аларның үз-үзләрен гадәти булмаган тотышлары булганда, кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килгәнче авыру билгеләре булган хайваннарны изоляцияләргә;

-терлекләргә ветеринария белгечләре таләбе буенча тикшерү, диагностик тикшеренүләр, саклагыч прививкалар һәм дөвалау-профилактик эшкәртүләр өчен бирергә.

199.Үлгән терлекне махсус билгеләнгән урында махсус оешма жирли.

200.Үз территориясендә сакчы этләре булган оешмалар тиеш:

- этләргә гомуми нигездә теркәү;

- этләргә нык бәйләп асрау;

- килүчеләргә хайваннар янына керү мөмкинлеген булдырмау;

- этләргә эш туктатылганнан соң яхшы киртәләнгән территориядә яисә территориягә кергәндә кисәтү язуы булганда гына бәйдән төшерергә.

201.Жәмәгать урыннарында озатып йөрүче затлардан башка торучы күзәтүчесез

хайваннар тотылырга тиеш.

202. Күзәтүчесез калган хайваннарны аулауны мондый хайваннарны тапкан махсулаштырылган предприятие яисә башка зат жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча башкарырга мөмкин.

203. Хужасыз калган хайваннарны аулау чараларын гамәлгә ашыру хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм ижтимагый эхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

204. Рөхсәт ителми:

- терлекләрне фатирлардан һәм шәхси йорт биләмәләре территориясеннән судның тиешле карарыннан башка тартып алырга;

- кибет, даруханә, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре янындагы этләрне бәйдән ычкындырырга;

- ветеринария органнары тәкъдименнән башка тотуның приманкаларын һәм башка чараларын кулланырга.

XXVI. Кагыйдәләр таләпләренең үтәлешен тикшереп тору

205. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләренең үтәлешен тәмин итәргә тиеш.

206. Әлеге Кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплылыкка китерә (әлеге кагыйдәләрнең федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган нигезләмәләреннән тыш, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе Кодексы нигезендә җаваплылык билгеләнгән).

207. Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту затны күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм җибәрелгән хокук бозуларны бетерүдән азат итми.

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы
Чирмешән авыл җирлеге Советының
03.04.2026 ел №21 карарына
2 нче кушымта

ДИЗАЙН-КОД

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районының
Чирмешән авыл җирлеге

Стандартлар

1. Бина фасадларында һәм аларга якын территорияләрдә мәгълүмати конструкцияләрне бизәү һәм урнаштыру стандарты

1. Гомуми нигезләмэләр
2. Мәгълүмати конструкцияләргә таләпләр
3. Мәгълүмати конструкцияләрне урнаштыруга таләпләр

2. Бина фасадлары элементларын бизәү стандарты

1. Төп принциплар
2. Тәкъдим ителә торган колористик чишелешләр
3. Мәгълүмати конструкцияләрне рәсмиләштерү һәм урнаштыру стандартын ярамый торган куллану мисаллары
4. Бина фасадлары элементларын бизәү стандартын куллану

3. Ижтимагый киңлекләрдә навигация элементларын рәсмиләштерү стандарты

1. Типик йорт билгеләре һәм аларны урнаштыру таләпләре
2. Аерым торучы мәгълүмат стелаларына, стендларга, пилоннарга таләпләр
3. Навигация күрсәткечләренә һәм стендларга таләпләр

1. Биналарның фасадларында һәм аларга якин территорияләрдә мәгълүмати конструкцияләрне биззү һәм урнаштыру стандарты.

1.1. Стандарт Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының «Чирмешән авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге торак пунктында тәмамланган төзелешнең тышкы архитектура күренешен саклап калу кирәклеген исәпкә алып, территориядә урнаштырыла һәм файдаланыла торган мәгълүмати конструкцияләргә таләпләрне (алга таба — мәгълүмати конструкцияләргә таләпләр) билгели.

1.2. Стандарт мәгълүмати конструкцияләрнең тышкы кыяфәтенең (төсле, композицион-график, конструктив чишелешләрнең) һәм аларны урнаштыруның муниципаль берәмлекнең торак пункты территориясендәге биналарның, төзелешләрнең, корылмаларның архитектур-композицион чишелешләренә туры килүен тәмин итү максатларында эшләнган.

1.3. Әлеге стандартның гамәлдә булуы түбәндәгеләргә кагылмый: юл билгеләренә; реклама конструкцияләре билгеләмәсенә элгә торган конструкцияләргә; торак пунктта ориентлашу мәгълүматын үз эченә алган күрсәткечләргә; мәдәни мирас объектларындагы мәгълүмати язмаларга һәм билгеләргә; таләпләре федераль законнарда, Россия Федерациясенәң норматив хокукый актларында, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль хокукый актларда билгеләнгән, куркынычсызлык һәм халыкка тиешле эшләр башкару турында мәгълүмат булган конструкцияләр; белешмә характердагы мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән мәгълүмат стендлары.

1.4. Мәдәни мирас объектларына карата «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләр) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә эш итәргә кирәк.

1.5. Мәгълүмат конструкциясен урнаштыру һәм мәгълүмат конструкциясен урнаштыруның дизайн-проектын килештерү гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.6. Әлеге стандартның гамәлдә булуы әлеге Стандарт үз көченә кәргәнчә билгеләнгән тәртиптә урнаштыруга рөхсәт алынган мәгълүмати конструкцияләргә алынган рөхсәтнең гамәлдә булу срогы дәвамында кагылмый.

1.7. Стандарт текстында түбәндәге терминнар кулланыла:

Элмә такта - биналарның, төзелешләрнең, корылмаларның, витриналарны да кертәп, фасадында, түбәсендә яисә башка тышкы өслекләрендә (тышкы киртә конструкцияләрендә), стационар булмаган сәүдә объектларының (алга таба – НТО) тышкы өслекләрендә (алга таба-стационар булмаган сәүдә объектларының тышкы өслекләрендә) урнаштырыла торган мәгълүмати конструкция оешма, индивидуаль эшкуар яисә үзмәшгуль зат буларак теркәлгән физик затның эшчәнлеге профиле турында белешмәләр һәм (яисә) алар реализацияли торган товарларның, күрсәтелә торган хезмәтләрнең төре һәм (яисә) аларның исеме (фирма исеме, коммерция билгесе, товар билгесе сурәте, хезмәт күрсәтү билгесе) әлеге оешманың факттагы урыны (эшчәнлеген гамәлгә ашыру урыны) турында билгесез затлар даирәсенә хәбәр итү максатларында;

Фасад - капитал төзелеш объектының тышкы өслеге, шулай ук капитал булмаган объектның түбәсе, архитектура элементлары һәм детальләре (балконнар, тәрәзәләр, ишекләр, колоннадалар һ.б.) кәргән тышкы өслеге.

Фриз — бинаның, төзелешнең, корылманың, стационар булмаган сәүдә объектларының шактый өлешен уратып алган яки тажый торган архитектура элементы, ул стена яссылыгынан чыгып торган яисә декоратив элементлар ярдәмендә һәм (яисә) төп фасадны тышкы яктан бизәү өчен кулланыла торган материалдан аерылып торган тоташ озын горизонталь полосадан гыйбарәт.

Козырек — фасадның архитектура элементы, түбәгә охшаган, каты материаллардан эшләнә, ул фасадка торак, административ яки житештерү бинасына, стационар булмаган сәүдә объектларына керү урынында, баскыч, балкон, пандус өстендә мөстәкыйль терәкләр урнаштырмыйча урнаштырыла.

Мәгълүмати конструкцияләр (вывескалар) типлары:

Стенадагы элмә такта бинаның, төзелешнең, корылманың һәм (яисә) аларның конструктив элементларының фасады өслегенә параллель рәвештә турыдан-туры объект фасады яссылыгында урнаштырыла;

Витрина элмә такта бина, төзелеш, корылма витринасының тышкы яисә эчке ягында урнашкан;

Түбә элмә такта (яки түбә жайланмасы) бина, төзелеш, корылма түбәсендә түбә парапеты тамгасыннан югарырак урнаштырыла.

Мәгълүмати конструкцияләргә «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә урнаштырыла торган реклама конструкцияләре керми.

Мәгълүмати стела - ул мәгълүмати яки навигацион билгеләнештәге, ерак арадан яхшы күренә торган, металл һәм пластиктан эшләнгән, кагыйдә буларак, эчке һәм тышкы люминесцент яки светодиодлы яктырткычлы, шулай ук аерым постаментта (фундаментта) урнаштырылган аерым торучы конструкция.

Мәгълүмат стенды - жирле үзидарә органының яисә башка муниципаль, дәүләт яки хосусый оешманың рәсми мәгълүматын урнаштыру өчен, шулай ук паркларда, скверларда, балалар һәм спорт майданчыкларында булу кагыйдәләрен урнаштыру өчен аерым торучы мәгълүмати конструкция.

Навигация стенды — торак пункт эчендә навигация буенча мәгълүмат урнаштыру өчен аерым торучы мәгълүмати конструкция һәм, кагыйдә буларак, жәмәгать транспорты маршрутлары буенча мәгълүмат, торак пунктта төрле оешмаларның (музейлар, китапханәләр, спорт үзәкләре, сәүдә-күңел ачу комплекслары, культ объектлары, парклар, кунакханәләр һ.б.) урнашу урыннары күрсәтелгән картаны яисә халык өчен кирәкле башка мәгълүматны яисә башка категорияләрдәге торак пунктларда яшәүчеләр һәм кунаклар өчен аларның уңайлы булуы һәм башка категорияләрдәге торак пунктлар эчендә навигацияләнүе өчен кирәкле башка мәгълүматны үз эченә ала.

Стена панносы (мурал) — биналарның, корылмаларның фасадларында фасадның шактый киңлеген биләүче мәгълүмати конструкция яки сәнгати сурәт, аның төп бурычы фасадта архитектура элементлары булмаганда фасадның тышкы кыяфәтен яхшырту.

Витрина - тәкъдим ителгән товарларны һәм хезмәтләрне күрсәтү өчен кибетнең яки нинди дә булса учреждение яки предприятиенең махсус жиһазландырылган тәрәзәсе.

2. Мәгълүмати конструкцияләргә таләпләр.

2.1. Мәгълүмати конструкцияләр тиеш түгел (Рәс. 1):

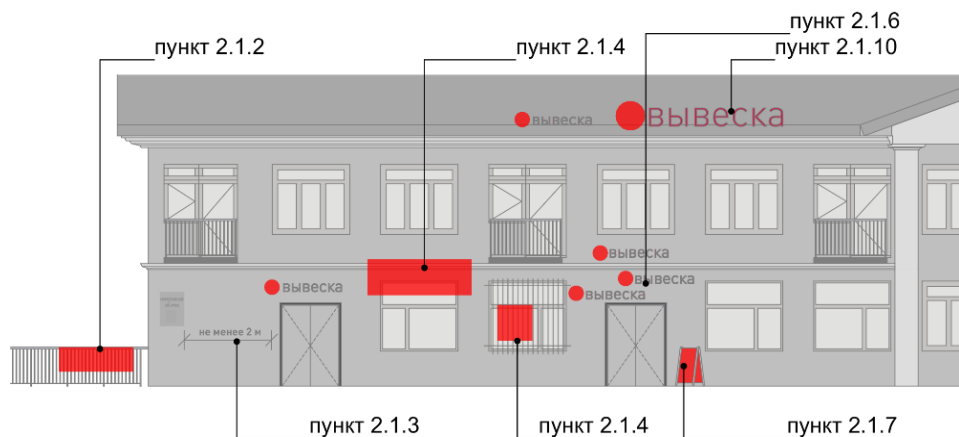

Рис. 1

2.1.1. башка конструкциядә урнаштырылган мәгълүматны кабул итүгә комачауларга;

2.1.2. яктырту баганаларында, юл билгеләре һәм светофорлар терәкләрендә, агачларда һәм куакларда, шлагбаумнарда, киртәләрдә, култыксаларда, козырекларда урнаштырылырга;

2.1.3. бина фасадында мемориаль такталардан 2 метрдан да кимрәк ераклыкта урнашырга;

2.1.4. витражлар, ишек, тәрәзә һәм аркалы уемнар, объект фасадларының архитектура детальләре (шул исәптән кәрнизләр, медальоннар, орнаментлар, лепниналар, колонналар, монументаль-декоратив бизәк элементлары һ.б.), тәрәзә рәшәткәләрендә урнаштырылырга;

2.1.5. картон, тукыма, шул исәптән баннер, челтәр һәм башка йомшак материаллар кулланып урнаштырылырга (маркизда урнаштыру очракларынан тыш);

2.1.6. бинаның, корылманың, ике рәт һәм аннан да күбрәк корылманың фасадларында - бер-берсе өстендә урнаштырылырга (сәүдә, ижтимагый-эшлеккә үзәкләр биналарында урнаштыру очракларынан, шулай ук бер вывеска ике юлдан торган очраклардан тыш);

2.1.7. аерым торучы жыю-сүтү конструкцияләре (штендерлар) рәвешендә урнаштырылырга;

2.1.8. биналарның, төзелешләрнең, корылмаларның фасадларында сурәтләрне алмаштыруның динамик системаларында (роллер системалары, борылыш панельләре системалары (призматроннар) һәм башка системалар) постерларны күрсәтү ярдәмендә урнаштырылырга;

2.1.9. бина, төзелеш, корылма түбәсендә бердән артык мәгълүмати конструкция күләмендә урнашырга;

2.1.10. йөгереп йөрүче юл, видеоэкраннар, медиафасадлар, яктылык диодлы экраннар, проекцион мәгълүмати конструкцияләр, күләм-киңлек мәгълүмати конструкцияләр (мәгълүмати конструкцияләр сыйфатында файдаланыла торган һава шарлары, аэростатлар һәм башка очу аппаратлары) рәвешендә урнаштырылырга.

2.1.11. юл билгеләрен, адрес системасы билгеләрен капларга;

2.1.12. кар жыюга, фасадларны чылатуга ярдәм итәргә яисә бинага, төзелешкә, корылмага башкача тискәре йогынты ясарга;

2.1.13. индивидуаль торак йортларның, бакча һәм дача йортларының, блокланган төзелешле торак йортларның (дулекслар, таунхауслар), индивидуаль гаражларның, шәхси ярдәмче, крестьян (фермер) хужалыкларын урнаштыру өчен участок чикләрендәге ярдәмче корылмаларның фасадларында, коймаларында һәм түбәләрендә урнаштырылырга.

2.2. Мәгълүмати конструкцияләр чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Мәгълүмати конструкциянең аерым билгеләре төзек булмаган очракта аларны алыштырырга кирәк.

2.3. Мәгълүмати конструкциянең металл элементлары вакытында чистартылырга һәм буялырга тиеш.

2.4. Мәгълүмати конструкцияләрдә, белдерүләр витриналарында чит язмалар һәм сурәتلәр урнаштыру тыела.

2.5. Биналарда, корылмаларда урнаштырыла торган мәгълүмати конструкцияләрне яктырту тиеш:

- мәгълүмати конструкцияләрнең барлык төрләре өчен дә билгеләнергә;
- яктылык-динамик һәм жемелдәүче эффектлар кулланмыйча оештырылырга;
- эчке яктырту (конструкциягә кертелгән) тышкы яктыртуны кулланмыйча, чыгарыла торган яктырту ярдәмендә булырга тиеш;
- бинаның, корылманың, фасадының төсле чишелешенә туры килә торган төсле чишелеш булырга тиеш (жылы һәм ак яктылыктан файдалану рөхсәт ителә);
- бинаның, корылмаларның фасады төсенә буялган электр жиһазлары (чыбыклары) булырга тиеш;
- торак биналарның тәрәзәләренә турыдан-туры юнәлдерелгән нурлар тудырмый торган һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның иминлеген исәпкә ала торган тонык кына яктылык булырга тиеш;
- вывесканың яктылык элементлары төзек булмаган очракта, газ яктылыгы торбалары яки электр лампалары алыштырылганчы, мәгълүмати конструкцияләрне яктыртуны тулысынча кабызырга кирәк.

3. Мәгълүмати конструкцияләрне урнаштыруга таләпләр.

3.1. Мәгълүмати конструкцияләр

3.1.1. Мәгълүмати конструкцияләр урнаштырыла (Рәс. 2.):

- бинаның, төзелешнең, корылманың фасады яссылыгында аның өслегенә һәм (яисә) бинаның, төзелешнең, корылманың конструктив элементларына (шул исәптән фризаларга) параллель рәвештә оешманың, шәхси эшмәкәрнең, үзмәшгуль кеше буларак теркәлгән физик затның фактта урнашкан яисә эшчәнлеген гамәлгә ашырган урынында, керү, керү урынында (уңнан яисә сулдан) яисә оешма яисә шәхси эшмәкәр эшчәнлек алып барган бинаның, төзелешнең, корылманың керү ишекләрендә (фасад элмә такталары);
- бинаның, төзелешнең, корылманың, бинаның керү ишекләрендә, керү капкаларында оешманың фирма исеме, урнашкан урыны (адресы) һәм эш режимы күрсәтелгән. Сатучы (башкаручы) күрсәтелгән мәгълүматны вывескага (табличкага) урнаштыра;
- биналарның, төзелешләренң, корылмаларның витриналарында (витрина элмә такталары);
- бинаның, төзелешнең, корылманың түбәсендә бинаның тиешле фасады яссылыгына параллель рәвештә (түбә элмә такталары);

-фасад элементларын күлэгэләндерү, атмосфера явым-төшемнәреннән саклау өчен каралган жыю-сүтү конструкцияләрендә (маркизларда);

- стела рәвешендәге аерым корылмаларда (мәгълүмати стелалар).

3.2. Фасад вывескаларына таләпләр

3.2.1. Фасад вывескалары урнаштырыла (Рәс. 3):

- сәүдә, административ һәм сәнәгать биналарының, төзелмәләренң, корылмаларның, ике һәм аннан да күбрәк катлы торак йортларның беренче катындагы тәрәзәләренң өске сызыгы өстендә беренче катларында бина габаритларында урнашкан торак булмаган бүлмәләр, шулай ук бина габаритларынан читкә чыгарылган төзелгән-янкормаланган торак булмаган бүлмәләр урнашкан;

- сәүдә, административ һәм сәнәгать биналарының, төзелмәләренң, корылмаларның өч һәм аннан да күбрәк катлы корылмаларның икенче катындагы тәрәзәләренң өске сызыгы өстендә;

- өске каттагы тәрәзәләренң өске сызыгы һәм түбә (кәрниз) арасында бина габаритларынан читкә чыгарылган бер, ике, өч катлы торак булмаган бүлмәләр;

- югары каттагы тәрәзәләренң өске сызыгы һәм бинаның, төзелешнән, корылманың түбәсе (кәрнизе) арасында, әлегә бинада, төзелештә, корылмада эшчәнлек алып баручы бердәнбер Хокук иясе оешма (шәхси эшмәкәр) булганда;

- беренче каттагы тәрәзәләренң өске сызыгы һәм бер катлы биналарның, төзелешнән, корылмаларның түбәсе (кәрнизе) арасында;

- бинаның подвал яисә цоколь катындагы тәрәзәләр өстендә, ләкин жиір өсте дәрәжәсеннән фасад вывескасының аскы кырыена кадәр 600 мм дан да түбәнрәк түгел (оешма (шәхси эшмәкәр) биләгән бүлмә бинаның подвал яисә цоколь катында урнашкан очракта);

- беренче кат тәрәзәләренң өске сызыгы һәм түбә (кәрниз, Фриз) арасында стационар булмаган сәүдә объектларында.

3.2.2. Бина, төзелмә, корылма фасадында, шулай ук стационар булмаган сәүдә объектларында фриз булганда фасад вывескалары бары тик фризда гына урнаштырыла.

3.2.3. Бинага, төзелешкә, корылмага бер керү индивидуаль эшкуарларның ике һәм аннан күбрәк оешмалары, үзмәшгульләр буларак теркәлгән физик затлар өчен уртак булган очракта, күрсәтелгән оешмаларның яисә индивидуаль эшкуарларның фасад вывескаларын, фризда вывескалар урнаштырудан тыш, уртак керү урыны өстендә урнаштыру рәхсәт ителми.

3.2.4. Бинаның, төзелешнең, корылманың бер фасадында урнаштырыла торган фасад вывескалары, элек урнаштырылган вывескаларны исәпкә алып (алар стандарт таләпләренә туры килгән очракта) урта сызык буенча тигезләп, оешма яисә шәхси эшмәкәр били торган бүлмәләр чикләрендә бердәм горизонтальгә куелырга, бер типтагы төсле, композицион-график, конструктив чишелешкә ия булырга тиеш.

3.2.5. Оешма икенче катта гына мәйданны биләгән очракта, икенче кат тәрәзәләре өстендә вывеска урнаштыру рөхсәт ителә. Вывеска тәрәзә уемы күчәрә буенча тигезләнергә һәм биеклеге буенча 500 мм дан артмаска тиеш.

3.2.6. Фасад вывескасын бизәүдә өч төстән артык кулланылырга тиеш түгел (товар билгесеннән, хезмәт күрсәтү билгесеннән файдалану очраklarыннан тыш).

3.2.7. Фасад элмә тактасының композицион-график чишелеше булып композицияне (хәрефләр, цифрлар, символлар, декоратив-нәфис элементлар) горизонталь буенча ике юлдан да артык урнаштырмау тора.

3.2.8. Фасад вывескасының шрифт композициясен бизәү шрифтның икедән артык булмаган гарнитурасын кулланып, хәрефара интервалны һәм һәр шрифт гарнитурасына хас хәрефләр силуэтын (товар билгесен, хезмәт күрсәтү билгесен куллану очраklarыннан тыш) саклап башкарылырга тиеш.

3.2.9. Фасад вывескасының озынлыгына максималь зурлыгы бина, төзелеш, корылма фасадының оешма (шәхси эшмәкәр) били торган бүлмәләр озынлыгына туры килгән өлеш озынлыгының 70% тан артмаска тиеш. Бу чакта берәмлек конструкция урнаштырылган очракта аның озынлыгы 5 м дан артмаска тиеш; фасад вывескасы үзара бәйләнгән охшаш элементлар комплексы рәвешендә урнаштырылган очракта (текст өлеше, декоратив-нәфис элементлар) һәр элементның озынлыгы 3 м дан артмаска тиеш.

3.2.10. Фасад вывескасы тәрәзә һәм ишек уемнарыннан, кәрниздән, түбә парапетыннан кимендә 200 мм ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

3.2.11. Фасадлардагы вывескаларны фасадның ян чикләреннән чыгып тормыйча һәм аның архитектур бүленешен исәпкә алып урнаштырырга кирәк.

3.2.12. Вывеска карый торган бинага керү урыны булмаган торақ бина фасадына элмә урнаштыру рөхсәт ителми.

3.2.13. Торақ катлар дәрәжәсендә вывескалар урнаштыру рөхсәт ителми.

3.2.14. Фасад вывескасын урнаштыру түбәндәге таләпләрне үтәгән килеш башкарыла (Рәс. 5):

- бер юлдан торган вывеска өчен текст өлешенәң гомуми биеклегә, шрифтың чыгарыла торган элементлары биеклеген исәпкә алып, 450 мм дан артмаска һәм ике юлдан торган вывеска өчен 550 мм дан артмаска тиеш (ләкин анда урнаштырганда Фриз биеклегенәң 70% тан артмаска тиеш), объектның исемен (атамасын) сәүдә үзәкләре, сәүдә-күнел ачу үзәкләре (комплекслары) биналарына, спорт һәм спорт-тамаша биналарында һәм корылмаларында — 1000 мм дан артык түгел, стационар булмаган сәүдә объектларында урнашканда — 350 мм дан артык түгел;

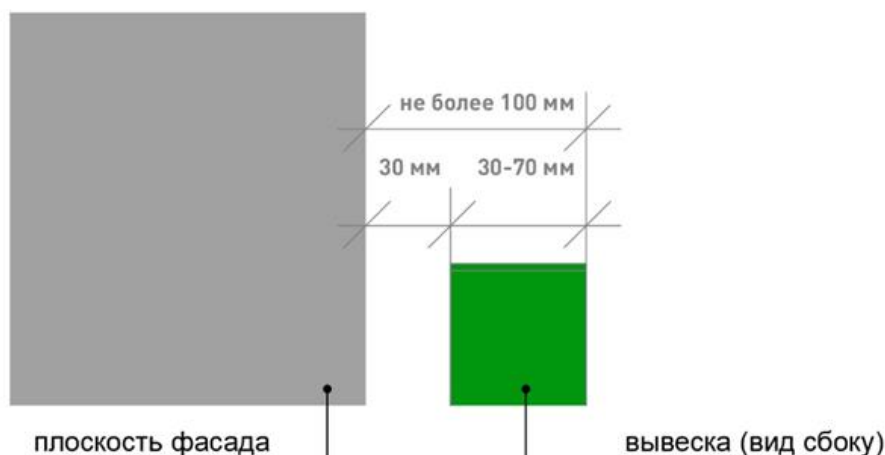
- вывеска составында урнаштырыла торган күләмле декоратив-нәфис элементларның максималь биеклегә 550 мм дан артмаска тиеш. Мондый логотип фризда урнаштырылган очракта логотип биеклегә буенча фриз биеклегенән 70% тан артмаска тиеш;

- вывеска һәм логотип фризда урнаштырылган очракта, вывеска һәм логотип биеклегә фриз биеклегенәң 70% тан артмаска тиеш;

- вывеска составындагы хәрәфләр, цифрлар, символларның оч профиле биеклегә 70 мм дан артмаска тиеш;

Стационар булмаган объектлар:

- бина, төзелеш, корылма фасады яссылыгы һәм хәрәфләр, саннар, символлар, декоратив-сәнгати элементлар нигезе арасындагы максималь ераклык 30 мм тәшкил итә;

- вывеска һәр элементны бердәм монтаж рамасына беркетү юлы белән урнаштырылган очракта, рамның барлык элементлары бина, төзелеш, корылма фасадының урнаштырыла торган өлешә төсенә буялырга тиеш;

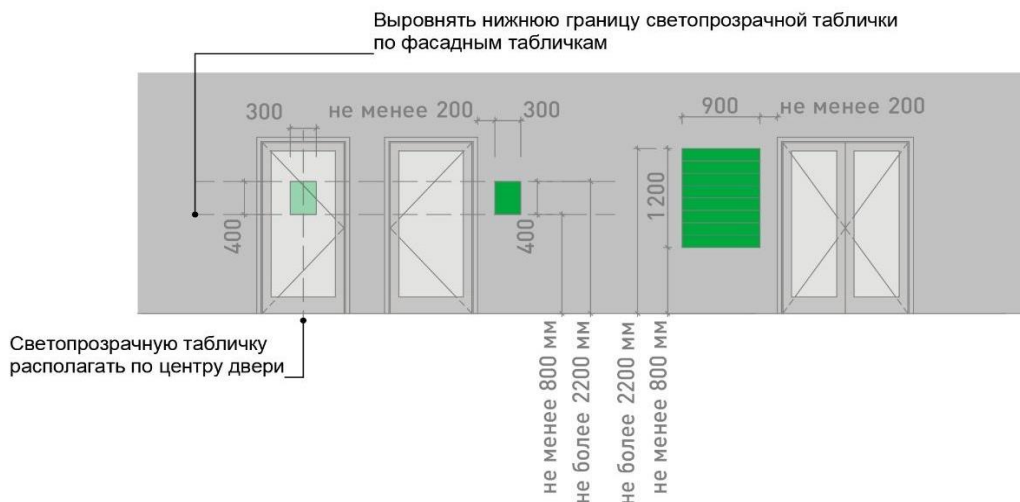
-сәүдә үзәкләре, сәүдә-күңел ачу үзәкләре (комплекслары) биналарында, спорт һәм спорт — тамаша биналарында һәм корылмаларында урнаштыру - фасад паспорты нигезендә башкарыла. Әлеге категория биналар өчен бина фасадының паспорты булмаганда, бина фасадында мәгълүмати һәм реклама конструкцияләрен урнаштыруның архитектура-сәнгать концепциясен (график схемасын) эшләү һәм аны объектның визуаль яктан жәлеп итүчән бердәм йөзән булдыру һәм аны әйләнә-тирә мохиткә гармонияле кертү өчен жирле үзидарә органы белән килештерү таләп ителә.

3.2.15. Биләгән бүлмәнең тәрәзәләрендәге аппликация тасмасындагы мәгълүмати материаллар яктылык үтә күренмәле тасмада аерым хәрәфләрдән һәм элементлардан эшләнәргә һәм тәрәзә уемының 30% тан артмаска тиеш.

3.3.

Табличкаларга

таләпләр

3.3.1. Урнаштыруның түбәндәге вариантлары рәхсәт ителә:

- аерым табличка рәвешендә;
- табличкаларны мәгълүмат урнаштыру өчен ячейкалы (модульле) мәгълүмат блогына берләштерү юлы белән, ул бердәм композиция формалаштыруны тәмин итә,

керү төркеменә туры килә (бинага, төзелешкә, корылмага уртак керү урынында өчтән артык табличка урнаштыру кирәк булган очракта).

3.3.2. Табличкалар түбәндәге таләпләрне үтәгән килеш урнаштырыла:

- аерым урнаштырыла торган табличканың үлчәмнәре (табличканы керү төркемнәренә ишекләренә, витриналар пъяласының эчке ягына, фасадның трафарет печать салу ысулы белән яисә шундый ук ысуллар белән фасадның пъялалы участокларына урнаштыру очрактарынан тыш, стационар булмаган сәүдә объектларында) биеклегә буенча 400 мм дан, киңлегә буенча 300 мм дан артмаска тиеш; ячейкалы мәгълүмат блогының үлчәмнәре биеклегә буенча 1200 мм дан, киңлегә буенча 900 мм артмаска тиеш;

- керү төркемнәренә ишекләренә, витриналар пъяласының эчке ягына, фасадның трафарет печать салу ысулы белән яисә шундый ук ысуллар белән фасадның пъялалы участокларына урнаштырыла торган табличкаларның үлчәмнәре, стационар булмаган сәүдә объектларында, биеклегә буенча 400 мм, киңлегә буенча 300 мм дан артмаска тиеш;

- күләмле хәрәфләр һәм символлар рәвешендәге табличканы аста (подложка) ясаганда, астагы тәкъдим ителгән калыңлык 30 мм дан артмаска тиеш, күләмле

хәрефләр һәм символлар калыңлыгы 20 мм дан артмаска тиеш, яссы табличка калыңлыгы 30 мм дан артмаска тиеш;

- табличканың төсле чишелеше бина, төзелеш, корылма фасадының төсле (колористик) чишелеше белән ярашырга тиеш;

- табличканы бизәүдә өч төстән артык кулланылырга тиеш түгел;

- мәгълүмат блогының төсле һәм композицион чишелешләрендә төсе, зурлыгы, әзерләү материаллары, яктырту ысуллары буенча үзара охшаш элементлар кулланылырга тиеш;

- хәрефләр, цифрлар, символлар горизонталь буенча шрифтның икедән артык булмаган гарнитурасын кулланып һәм һәр шрифт гарнитурасына хас хәрефара интервалны саклап урнаштырылырга тиеш;

- хәрефләрнең, цифрларның, символларның биекlege 100 мм дан артмаска тиеш;

- табличкалар, элек урнаштырылган охшаш мәгълүмати конструкцияләргә исәпкә алып (әлеге стандарт таләпләренә туры килгән очракта) фасад яссылыгы чикләрендә бинаның, төзелешнең, корылманың фасады өслегенә терәлеп, урта сызык буенча тигезләнеп, бердәм горизонталь күчәрдә урнаштырылырга тиеш;

- керү яисә керү урыныннан уң якта һәм сул якта урнаштырылган табличкалар саны һәр якта өчтән артмаска тиеш, бу вакытта табличкалар бер үк зурлыкта булырга, горизонталь һәм вертикаль күчәрләргә саклап, тәртипле урнаштырылырга тиеш; әгәр дә фактта алтыдан артык оешма, шәхси эшмәкәрләр яки үзмәшгульләр буларак теркәлгән физик затлар урнашкан яки эшчәнлек алып барган бинада, төзелештә, корылмада табличкалар бина, төзелеш, корылма фасадына индивидуаль урнаштырылса, эмма шул ук вакытта керү төркеменең бердәм визуаль жәлеп итүчән йөзен булдыру өчен бина фасадында мәгълүмати һәм реклама конструкцияләргә урнаштыруның архитектура-сәнгать концепциясен (график схемасын) эшләү таләп ителә;

- витрина уемнары, тәрәзәләр, куышлар, архитектура элементлары кырыйларынан, фасадның эчке яисә тышкы почмакларынан табличканың иң якын ноктасына, мәгълүмат блогына кадәр ара кимендә 200 мм булырга тиеш.

3.5. Витрина вывескаларына таләпләр.

3.5.1. Витрина вывескаларын витрина паяласының эчке (интерьер) һәм тышкы (фасад) ягында урнаштырырга рөхсәт ителә. Витрина вывескалары витрина паяласының эчке (интерьер) ягында паяладан 1 м га кадәр ераклыкта урнаштырылган очракта витрина вывескалары дип атала. Витрина вывескаларын беренче каттан югарырак урнаштыру рөхсәт ителми.

3.5.2. Витрина вывескалары түбәндәге таләпләр нигезендә урнаштырыла:

- вывеска текстының биекlege 150 мм дан артмаска тиеш, декоратив өлешнең (логотипның) биекlege 300 мм дан артмаска тиеш, шул ук вакытта бөтен конструкциянең габаритлары биекlege яки киңlege буенча вывеска урнаштырылган паяла габаритларының 50% тан артмаска тиеш (Рәс. 11);

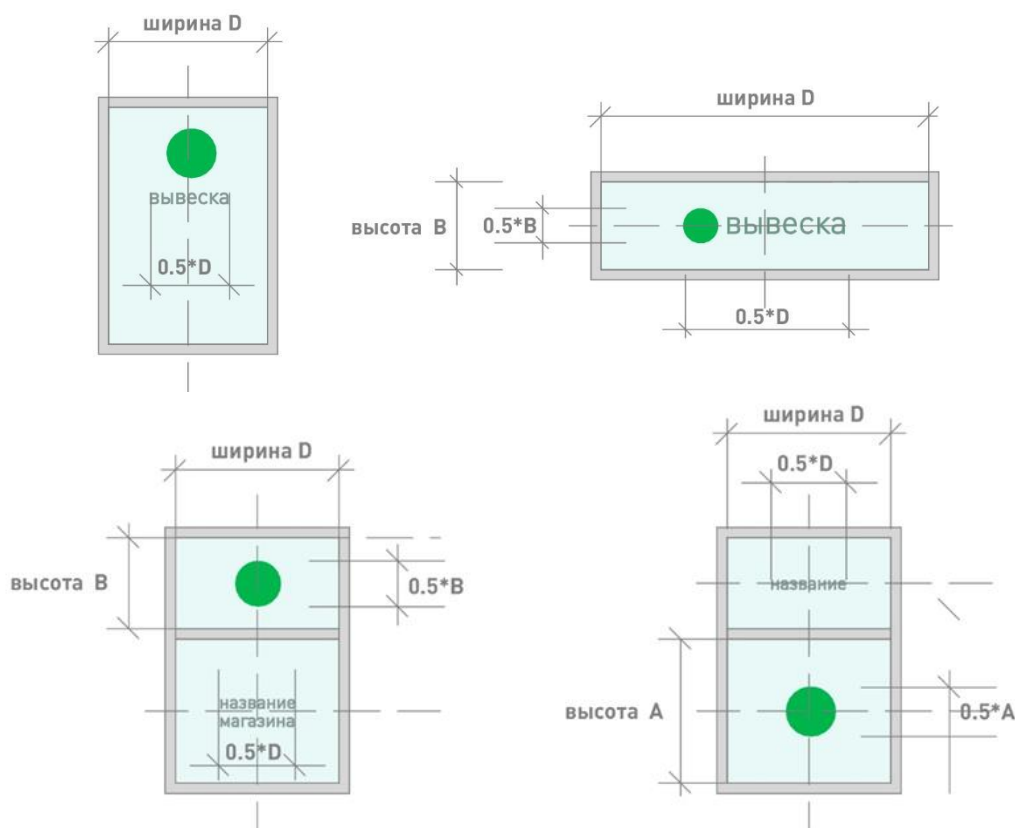

Рис. 11

3.6. Түбә вывескаларына таләпләр.

3.6.1. Түбә вывескалары күләмле хәрәфләр, цифрлар, символлар, декоратив-нәфис элементлар рәвешендә бина, корылма, корылма парапеты, кәрниз сызыгы өстеннән астын (подложка) кулланмыйча урнаштырыла.

3.6.2. Бинаның, төзелешнең, корылманың түбәсенә түбә вывескасын урнаштыру күрсәтелгән бинаның, төзелешнең, корылманың бердәнбер миләкчесе (хокук иясе) әлеге вывескада булган һәм фактта булган урынында (эшчәнлеген башкарган урынында) вывескасы урнаштырылган оешма (индивидуаль эшкуар) булган очракта рәхсәт ителә.

3.6.3. Гомуми мәйданы 5 мең кв. м. артык булган күпфатирлы күпкатлы торак йортлар һәм сәүдә үзәкләре, сәүдә-күңел ачу үзәкләре (комплекслары) биналарының түбәләре өстендә, тамашачылар өчен 500дән артык урын булган спорт һәм спорт-тамаша биналарында һәм корылмаларында түбә элмә такталарын урнаштыру Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты карары белән расланган Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы торак пунктларының, биналарының, корылмаларының архитектура-шәһәр төзелеше йөзен карау буенча консультатив-эксперт советы килештергән очракта рәхсәт ителә.

3.6.4. Бер бинада бер генә түбә вывескасы урнаштырылырга мөмкин.

3.6.5. Федераль, региональ, жирле әһәмияткә мэдәни мирас объектлары булган биналарда, төзелмәләрдә, корылмаларда, ачыкланган мэдәни мирас объектларында түбә вывескаларын урнаштыру тыела.

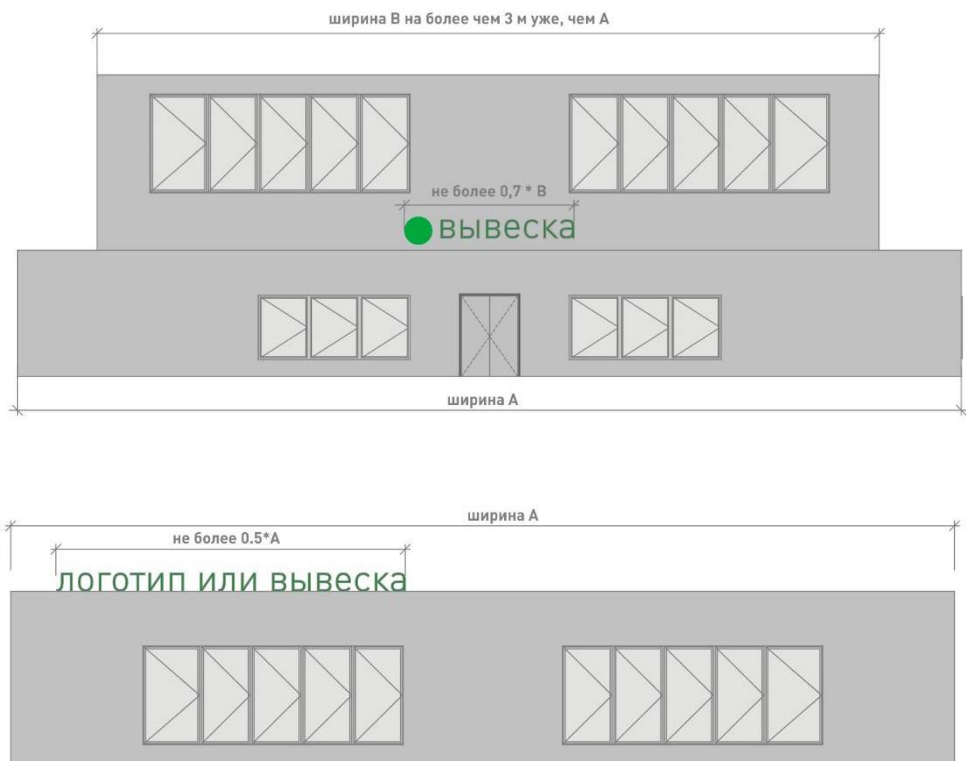
3.6.6. Түбә вывескалары түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш:

- түбә элмә тактасының биеклегә (түбәгә беркетү ноктасыннан мәгълүмат кырының өске кырына кадәр – турыдан — туры түбәгә (түбәдә кәрниз, парапет булмаганда), кәрниздән, парапеттан мәгълүмат кырының өске кырына кадәр – кәрниз, парапет булганда) артык булмаска тиеш:

- 0,8 м 1– 2 — этажлы объектлар өчен;
- 1,2 м 1– 2 — биекlege 8 м дан артык этажлы объектлар өчен;
- 1,2 м 3– 5 — этажлы объектлар өчен

3.6.7. Түбә вывескасын беркетү элементлары мәгълүмат кыры чикләреннән чыгарга тиеш түгел.

3.6.8. Түбә вывескасының озынлыгы бина, төзелеш, корылма фасадының 50% тан да артмаска тиеш, әмма бинаның фасад өлешләре бер-берсенә карата ян-ягында 3 м дан артык чыгып торганда, вывеска киңlege фасадының иң тар өлешеннән 70% ка кадәр булырга мөмкин.

3.6.9. Түбә вывескаларын урнаштырганда сурәтне алыштыру технологияләре, шулай ук медиафасадларны оештыру технологияләре, мәгълүматны тапшыруның динамик ысуллары кулланылырга тиеш түгел.

3.6.10. Түбәдә, янкормалы бинаның парапетында урнаштырыла торган конструкциядән тәрәзәләргә кадәр ара 6 метрдан да ким булмаска тиеш.

3.6.11. Вывесканы түбә тимераягына куярга ярамый.

3.6.12. Элементларның калынлыгы вывеска тексты биекlegenен 7тән-20%на кадәр тәшкит итәргә тиеш.

3.7. Маркизлардагы вывескаларга таләпләр.

Маркизда вывесканы урнаштыру турыдан-туры маркизага төшерелгән язулар һәм (яисә) сурәт рәвешендә түбәндәге таләпләр нигезендә гамәлгә ашырыла:

- вывесканың биекlege 150 мм дан артмаска тиеш, сезонлы кафе маркизаларында урнаштырыла торган товар билгесе, хезмәт күрсәтү билгесе сурәтләнгән очраклардан тыш;

- сезонлы кафе маркизаларында урнаштырыла торган товар билгесе, хезмәт күрсәтү билгесе, логотипның биекlege 300 мм дан артмаска тиеш;

- вывесканың текст өлеше һәм декоратив-нәфис элементлары бердәм горизонталь күчәргә урнаштырылырга тиеш.

2. Биналарның фасад элементларын бизәү стандарты.

Проектлау һәм (яисә) төзү район бюджет акчалары исәбеннән каралган капитал төзелеш объектларының архитектура карарлары район торак пунктларының, биналарының, корылмаларының архитектура-шәһәр төзелеше йөзен карау буенча консультатив-эксперт советына жибәрелергә тиеш.

1. Объектларны капитал яисә агымдагы ремонтлаганда (индивидуаль торак йортлардан, бакча һәм дача йортларыннан, дуплексларны, таунхаусларны блоклап төзегән торак йортлардан тыш) объект фасадлары паспортын (алга таба - фасадлар паспорты) типик форма буенча эзерләү зарур (5 п.кара).

Фасадларның паспорты жирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән раслана.

Мондый документ эшләнә:

- болдырлар, навеслар, козыреклар, кәрнизләр, балконнар, лоджияләр, верандалар, террасалар, эркерлар, декоратив элементлар, ишек, витрина, аркалы һәм тәрәзә уемнары ясаганда, үзгәрткәндә яки бетергәндә;

- тышлау материалын алыштырганда;

- фасадны (аның өлешләрен) буяганда;

- түбә материалын, түбә куркынычсызлыгы элементларын, оештырылган тышкы су агымы элементларын үзгәрткәндә;

- кондиционерлар урнаштырганда;

- стационар булмаган сату объектлары урнаштырганда, шул исәптән жәмәгать транспортын тукталышы белән берләштерелгәннәрен;

- мәгълүмат конструкцияләрен аерым торган объектта, сәүдә, ижтимагый-эшлекле (офис) билгеләнешендәге төзелгән бүлмәдә, житештерү, склад билгеләнешендәге объектта (күрсәткеч, элмә такта, мәгълүмат стенды, табличка) урнаштырганда.

2. Тәрәзә, ишек уемнарын алыштыру, кондиционер кую фасад паспортын эзерләүне таләп итми торган объектлар исемлеге район Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Фасадларны урнаштырганда, капитал яисә агымдагы ремонт вакытында аларның паспортын расларга кирәк булган объектларга түбәндәгеләр керә:

- бина,

- төзелеш,

- корылма,

- стационар булмаган сәүдә объектлары, шул исәптән жәмәгать транспорты тукталышы белән берләштерелгәннәре дә.

4. Объект фасады паспортын эзерләгәндә түбәндә санап үтелгән кагыйдәләргә исәпкә алырга кирәк.

4.1. Стеналар.

4.1.1. Объект фасады фрагментларын булган фасадның төсә һәм тибы буенча туры килми торган буяу, тышлау тыела.

4.1.2. Объект фасадының архитектура элементларын (балясин, балюстрада, фриз, кәрниз, барельеф, фронтон, колоннада, кронштейн, эркер, йөзлекләр һ.б.) сүтү, каплау, үзгәртү тыела.

4.1.3. Биналарның, төзелешләренң, корылмаларның стеналарын (ачыкланган мәдәни мирас объектларының, федераль, региональ, жирле эһәмияттәгә мәдәни мирас объектларының фасадларын буяудан тыш) тәкъдим ителгән колористик карарлар нигезендә буярга кирәк:

Түбә-RaL9003,7004,7005,7043,9017,1035,8024,8007,8029,3009;

Фасад яссылыгы -

RaL8001,8025,8007,3015,1015,1027,1035,1011,1002,1014,1015,

RaL1024,1001,1001,1024,9016,9003,1000,1015,1014,3012,7040,5009,5023,5014,5014, 6034,9018;

Цоколь-RaL8007,8024,7043,9017,7005,7004,9003.

4.1.5. Бер бина фасадына урнаштырғанда керү төркемен, балконны, козырекны төрле архитектура алымнарыннан файдалану тыела.

4.2. Козыреклар.

4.2.1. Керү урынындагы козыреклар кыска чишелешләр кулланып башкарыла. Панельле корылмаларда һәм хрущев төзелешендә коелган элементларны куллану тыела.

4.2.2. Башка козыреклар урнаштырылган бина фасадына козырек куелган очракта, төп керү урыны бизәлгән очрактан тыш, шулай ук элек урнаштырылган козыреклар 4.2.1 пункты нигезендә куелмаган очракта, аны гамәлдәгеләренә охшаш итеп башкарырга кирәк.

4.3. Керү төркемнәренң киртәләре.

4.3.1. Керү төркемнәренң киртәләре кыска чишелешләр кулланып башкарыла.

4.3.2. Керү группасының киртәсен тутыгымый торган корычтан яисә металдан ясарга кирәк. Тәкъдим ителгән колористик чишелешләр нигезендә төс:

- металл өчен база:

RAL7000,7003,7005,7006,7010,7012,7023,7024,7031,7032,7033,7037,7039,7042, 7045,7046,8017,8019,8025,8028,9002.

4.3.3. Керү төркеменң башка киртәләре инде корылган бина фасадында керү төркеменң киртәсен корган очракта, төп керү урыны бизәлгән очрактан тыш, шулай ук элек урнаштырылган киртәләр 4.3.1., 4.3.2 пунктчалар нигезендә урнаштырылмаган очракта, аны гамәлдәгеләренә тәңгәл итеп башкарырга кирәк.

4.4. Цоколь, баскычлар.

4.4.1. Цоколь һәм керү басмаларын пандус белән тышлауны бер материалдан яки якын төсләр гаммасында башкарырга кирәк. Бинаның гомуми колористик чишелешә белән ярашкан монохром төсләр тәкъдим ителә.

4.4.2. Баскычлар һәм пандуслар өслеген тышлау шууга юл куймый торган кытыршы текстуралы материалдан эшләнергә тиеш.

4.4.3. Цокольне, баскычларны һәм пандусны тышлау өчен тротуар плиткасыннан файдалану тыела.

4.4.4. Кышкы чорда гражданның иминлеген тәмин итү өчен өстәмә чаралар оештырырга кирәк: плитканы шуышуга каршы махсус сәңдергеч белән эшкәртү, киңлеге 0,8 метрдан да ким булмаган резина келәмнәр, баскычларга шуышуга каршы почмак япмалары урнаштыру. Пандус өслеге сыйфатында рифланган өслекне яки металл рәшәткәләргә куллану рәхсәт ителә.

4.5. Балконнар һәм лоджияләр.

4.5.1. Балконнарның һәм лоджияләргәның паялаларын объект фасадында элек урнаштырылган башка балконнарның һәм лоджияләргәның паялалары, шулай ук объект проектында каралган паялалар белән охшаш стилистикада башкарырга кирәк.

4.5.2. Балкон, лоджия киртәләргәңә профильле металл битләр, винил элементлар (сайдинг) кую тыела.

4.6. Ишекләр.

4.6.1. Ачык пространство белән визуаль бәйләнгән урамнарның алгы фасадына чыга торган күпфатирлы йортлардан тыш, бина фасадына тонык металл ишек полотнолары кую тыела.

4.6.2. Коммерция билгеләнешендәге биналарда керү төркемнәргә өчен ишекләр яктылык үтә күренмәле, алюминий профильдә, ишек яссылыгының 60% тан 90% ка кадәр паялалы булырга тиеш.

4.6.3. Бер фасадның ишекләргә бертөрле булырга һәм бер типта булырга, шулай ук стиль һәм төс буенча тәрәзәләр һәм бина фасады белән ярашырга тиеш.

4.7. Тәрәзәләр.

4.7.1. Бердәм бина кысаларында тәрәзә рамнары һәм тышлыклары бер төстә башкарылырга тиеш.

4.7.2. Федераль, региональ, жирле әһәмияттәгә мәдәни мирас объектлары, ачыкланган мәдәни әһәмияттәгә объектлар өчен уемнарның габаритларын һәм тәрәзә тышларының тарихи рәсемән үзгәртү тыела.

4.7.3. Объект турында тарихи мәгълүматлар булмаганда, тәрәзә тышларының төсен сайлаганда, RAL төсләр каталогы нигезендә түбәндәгә төсләр гаммасына таянырга кирәк: 9010, 7047, 8017, 9006, 9018, 1035.

4.7.4. Федераль, региональ, жирле әһәмияттәгә мәдәни мирас объектлары, ачыкланган мәдәни әһәмияттәгә объектлар фасадында тышкы саклагыч экраннар (рольставнялар) һәм жалюзилар урнаштыру тыела. Аларны ишегалды фасадының торақ булмаган биналарының беренче катына урнаштырырга рәхсәт ителә.

4.7.5. Тышкы саклагыч экраннарның (рольставняларның) һәм жалюзиларның төсле чишелеше бина фасадының төсләр гаммасына һәм фасадның гомуми архитектур-сәнгати күренешенә туры килергә тиеш.

4.7.6. Тышкы саклагыч экраннар (рольставнялар) һәм жалюзилар урнаштырганда фасад яссылыгынан чыкмый торган яшерен тартмалары булган системаларны куллану яки аларны тәрәзә артында интерьерга урнаштырырга кирәк.

4.8. Түбә (кровля).

4.8.1. Жәмәгать эшлекле, коммерцияле, сәүдә объектларының түбәләргәңә өчен йомшак түбәдән файдалану тыела.

4.8.2. Ижтимагый эшлекле, коммерцияле, сәүдә объектларының түбәләрен төзү өчен фальц, кликфальц, фальцны имитацияли торган металл черепица кулланырга кирәк.

4.8.3. Биналарның, төзелешләрнең, корылмаларның түбә төсен, ачыкланган мәдәни мирас объектларының, федераль, региональ, жирле әһәмияттәге мәдәни мирас объектларының түбә төсеннән тыш, 4.3.2 п. күрсәтелгән тәкъдим ителгән колористик карарлар нигезендә гамәлгә ашырырга.

4.8.4. Федераль, региональ, жирле әһәмияттәге мәдәни мирас объектларында, шулай ук ачыкланган мәдәни мирас объектларында түбә төсе һәм материалы буенча бина проекты нигезендә урнаштырыла.

4.9. Су агызу торбалары.

4.9.1. Су агымы торбалары архитектура элементларын тулысынча капларга, аларны кабул итү бөтенлеген бозарга тиеш түгел.

4.9.2. Су агымы торбаларының һәм улакларының төсе тәкъдим ителгән колористик чишелешләр нигезендә бинаның фасады яки түбәсе төсенә туры килергә тиеш (Рәс. 2).

4.10. Маркизалар һәм тәрәзәләргә япмалар (навесы).

4.10.1. Маркизалар тәрәзә, ишек уемнары күчәре буенча һәм аларның һәр ягында 0,15 м дан артмаган чыгынтылар белән чикләрендә урнаштырылырга тиеш.

4.10.2. Маркизаның аскы тамгасының биеклегенә тротуар дәрәжәсеннән 2,5 м дан түбән булмаска тиеш.

4.10.3. Маркиза бинаның архитектур элементларын капларга тиеш түгел.

4.10.4. Маркиза тәрәзәләрне яки витриналарны 30% тан артык капларга тиеш түгел.

4.10.5. Маркизаның фасадның төсләр концепциясе белән аерылмый торган бер тонлы яки ике төсле чишелеш рәхсәт ителә.

4.10.6. Маркиз өчен материал сыйфатында металл, кортен-корыч, пластик куллану тыела.

4.11. Кондиционерлар.

4.11.1. Кондиционерның тышкы блогы аны урнаштыру өчен каралган урыннарда гына урнаштырылырга тиеш:

- стенадагы рәшәткә белән ябык куыш;
- балкон (киртәдән түбәнрәк биеклектә);
- декоратив кәрзиннәр;
- махсус бүлеп бирелгән биналар;
- тәрәзә астындагы кат ара поясның экраннар белән ябык стеналары;
- фасад ясылыгыннан чыкмый торган тәрәзә уемы (декоратив экраннар кулланып);

- шәһәрнең үзәк урамнарына чыкмый торган фасадта урнаштыру рөхсәт ителә (урамнар исемлеге администрациянең өстәмә норматив хокукый акты белән раслана).

4.11.2. Кондиционерларның тышкы блокларын фасадтагы вертикаль һәм горизонталь буенча күчәрләрнең бердәм системасына бәйләп урнаштырырга кирәк.

4.11.3. Кәрзиннәр һәм декоратив экраннар кулланылган очракта, аларның конструкцияләре, төсә һәм перфорация рәсеме бөтен бина, төзелеш, корылма кысаларында бердәм булырга тиеш.

Экраннарны һәм кәрзиннәрне фасад төсенә буярга киңәш ителә.

4.11.4. Түбәндәгеләрне урнаштыру тыела:

- дивар өслегендәге тышкы блок жир өслегеннән 2,5 м дан түбәнрәк;

- федераль, региональ, жирле эһәмияттәге мәдәни мирас объектлары фасадларындагы, шулай ук ачыкланган мәдәни мирас объектлары фасадларындагы кондиционерларның тышкы блоклары;

- архитектура детальләрендә, декоратив элементларда, муралларда, мозаика өслекләрендә һәм бизәкләүнең сәнгати һәм тарихи кыйммәткә ия башка төрләрендәге тышкы блок;

- маскировкалаучы экрансыз тышкы блок;

- конденсатны жир өсте тигезлегеннән 1 м дан югарырак фасадка үзе агызып жибәрү өчен торбалар.

4.11.5. Кондиционер челтәрләре яшерелгән булырга тиеш. Бинага челтәрләрне кертү кәрзин яки маскировкалау экраны габаритларында оештырылырга тиеш.

4.12. Фасадларны өстәмә жиһазлау (иярчен тәлинкәләр һәм антенналар, видеокамералар һ. б.)

Фасадларның өстәмә жиһазлары тышкы элементларның ике төп төркемен үз эченә ала: поселок һәм техник жиһазлар.

Бистә жиһазларына сәгатьләр, почта тартмалары, банкоматлар, таксофоннар, флаг тоткычлар (флагштоктар, кронштейннар) керә. Техник яктан — видеокамералар, электр калканы һәм газ тартмалары (ШРП), архитектур яктырту элементлары, иярчен тәлинкәләр, антенналар.

4.12.1. Бина түбәләренә антенналар һәм кабельләр урнаштыру рөхсәт ителә.

4.12.2. Өстәмә жиһазлар урнаштырганда фасадларның һәм аларның архитектура-сәнгать элементларының бөтенлеген бозу рөхсәт ителми.

4.12.3. Лоджияләрдә, балконнарда иярчен тәлинкәләр һәм антенналар урнаштыру тыела.

4.12.4. Архитектура элементларында (колонналарда, кәрнизләрдә, фронтоннарда, порталларда, пилястраларда), балкон цокольләрендә видеокамералар урнаштыру тыела.

4.12.5. Видеокамералар урнаштырганда һәм фасадны архитектур яктан яктыртканда яшерен челтәр үткөрүне файдаланырга кирәк.

4.12.6. Чыбыкларны яшерә торган кабель-канал фасад төсенә буялырга тиеш.

4.12.7. Кабельләр өчен гофрланган торбалар куллану тыела.

4.12.8. Фасадта орогональ челтәрләр салу рөхсәт ителә.

4.13. Архитектура-сәнгать бизәлеше (мурал).

4.13.1. Мурал объектның соңгы диварына салынган очракта, мурал композициясе цоколь дәрәжәсеннән башлап яки жир өсте тигезлегеннән 1 м чигенеп, диварның бөтен яссылыгын колачларга тиеш. Әгәр муралның фоны

булса, ул цоколь тигезлегеннән башлап яки жир өсте тигезлегеннән 1 м чигенеп, диварның бөтен майданын капларга тиеш.

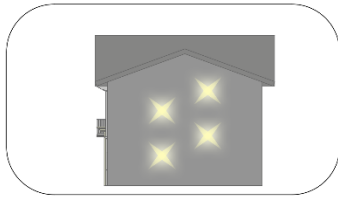
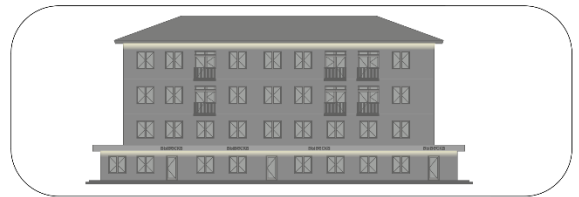
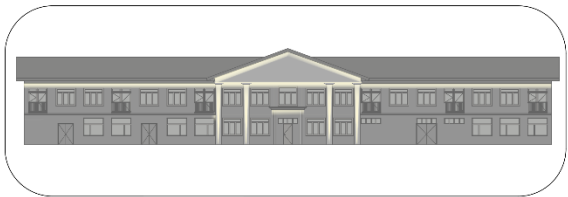
4.13.2. Корылманы архитектур-сәнгати бизәү очрагында (трансформатор подстанциясе, жәмәгать транспорты тукталышлары һ.б.) мурал объектның барлык фасадларына жир өсте тигезлегеннән төшерелә, моңа муралны яңа төзелгән корылмаларның һәм ремонт ясалган корылмаларның стеналарына урнаштыру очраклары керми.

4.13.3. Фасадның декоратив элементларын: кәрниз, пилястралар, молдинглар, руст, кронштейннар, йөзлекләр, розеткалар һ. б. ны мурал белән каплау тыела.

4.13.4. Объект фасадының архитектур-сәнгати бизәлешен (дивар панносы, мурал) ясаганда район Башкарма комитетын килештерү таләп ителә.

4.14. Биналарны архитектур яктырту.

4.14.1. Архитектур яктырту биналарның мөһим архитектур элементларын ассызыкларга тиеш. Күп яклы күзәтүле күләмле архитектура элементлары, фасад яссылыгын исәпкә алып, яктылык агымының төп юнәлеш ачык күренеп торган, яктылык бәйләме почмагы булган төрле торышлардан яктыртылырга тиеш.

4.14.2. Бинаны тулысынча колачлаганда яктырту стеналарның зурлыгын, чыгынтыларның, куышларның тирәнлеген, архитектура элементларының урнашуын исәпкә алырга тиеш.

4.14.3. Яктыртылган өлешнең фасадның гомуми майданына нисбәте тигез фасадларда 1:3 тән һәм төрле төстәге һәм рельефлы фасадларда 1:5 тән артмаска тиеш.

5. Объект фасадлары паспорты.

5.1. Гомуми нигезләмәләр

5.1.1. Объект фасадлары паспортының типик формасы объектларны төзегәндә, реконструкцияләгәндә, капитал яисә агымдагы ремонтлаганда (индивидуаль торак йортлардан, бакча һәм дача йортларыннан, блокланган төзелеш торак йортларыннан (дулекслардан, таунхауслардан) тыш) жирлек территориясендә объект фасадлары паспортына таләпләр билгели, шул исәптән:

- болдырлар, навеслар, козыреклар, кәрнизләр, балконнар, лоджияләр, верандалар, террасалар, эркерлар, декоратив элементлар, ишек, витрина, аркалы һәм тәрәзә уемнары ясаганда, үзгәрткәндә яки бетергәндә;

- тышлау материалын алыштырганда;

- фасадны (аның өлешләрен) буяганда;

- түбә материалын, түбә куркынычсызлыгы элементларын, оештырылган тышкы су агымы элементларын үзгәрткәндә;

- кондиционерлар урнаштырганда;
- стационар булмаган сәүдә объектларын (алга таба-НТО), шул исәптән жәмәгать транспорты тукталышы белән берләштерелгәннәрен урнаштырганда;
- мәгълүмат конструкцияләрен аерым торган сәүдә, ижтимагый-эшлекле (офис) билгеләнештәге объектта, житештерү, склад билгеләнешендәге объектта (күрсәткеч, элмә такта, мәгълүмат стенды, табличка) урнаштырганда.

Мәгълүмати конструкцияләрне урнаштыру урыннары килештерелгән фасад паспорты расланганнан соң, һәр мәгълүмати конструкцияне законнар нигезендә урнаштыруга рөхсәт алырга кирәк.

5.1.2. Фасадларны төзегәндә, урнаштырганда, реконструкцияләгәндә, капитал яисә агымдагы ремонт ясаганда аларның паспортын расларга кирәк булган объектларга түбәндәгеләр керә: биналар; төзелешләр; корылмалар; стационар булмаган сәүдә объектлары, шул исәптән жәмәгать транспортын туктату белән берләштерелгәннәре;

5.2. Объект фасадлары паспортының типик формасы

5.2.1. Объект фасадлары паспортының титул бите

Объект фасадлары паспортының титул битендә (алга таба – фасадлар паспорты) мөрәжәгать итүче, фасадлар паспортын эшләүче турында белешмәләр, объектның функциональ билгеләнеше һәм адресы, фасадлар паспортын эшләү елы, мөрәжәгать итүченең имзалары, фасадлар паспортын эшләүченең имзалары булырга тиеш.

5.2.2. Фасадлар паспортының текст өлеше

Фасадлар паспортының текст өлеше составы:

5.2.2.1. Катларны да кертеп, объектның биеклеп характеристикалары тасвирламасы;

5.2.2.2. Объектны төзү елын да кертеп, объектның стиль характеристикаларын тасвирлау;

5.2.2.3. Объектларның фасады параметрлары яки фасад өлеше тасвирламасы (озынлыгы, майданы).

5.2.3. Фасадлар паспортының график өлеше

Фасадлар паспортының график өлеше составы:

5.2.3.1. Фасадларга карата фасадлар Паспорты эшләнә торган объектның урынын сурәтләгән ситуацион план. Ситуация планы 1:500 (1:1000, 1:2000) масштабта яктылык яклары буенча ориентацияне күрсәтеп үтәлә. Ситуация планында объектның фасадлары нумерациясе күрсәтелә, аларга карата фасадлар паспорты эшләнә.

5.2.3.2. Объект фасадларының яисә объект фасадларының өлешләренең сурәте (фасадларның жәелеше).

Фасадларны жәю, объектның озынлыгын, эгъзаларын һәм биеклеп характеристикаларын (биеклеп билгеләрен) күрсәтеп, фасадларның конструктив элементларының, архитектура детальләренең, фасадларның декор элементларының төсен һәм материалын, инженерлык һәм техник жиһазларын күрсәтеп, таблица нигезендә 1:50 (1:100) масштабында сызым рәвешендә башкарыла, шулай ук мәгълүмати конструкцияләр (күрсәткечләр, вывескалар, мәгълүмат стендлары).

5.2.3.3. Объект фасады элементларының сурәте (булган очракта). Ясала торган, үзгәртелә торган баскыч, түбә, козырек, кәрниз, балкон, веранда лоджиясе, терраса, эркер, декоратив элементлар, ишек, витрина аркалы һәм тәрәзә уемнары

1:10, 1:25 масштабында элементның озынлыгы, киңлеге һәм биеклек характеристикалары (биеклек билгеләре) күрсәтелгән сызым рәвешендә колер һәм материалны күрсәтеп башкарыла.

5.2.3.4. Объект фасадларының барлыкка килгән төзелешне чагылдырган сурәте (фасадларның жәелүе).

Объект фасадларын жәеп жибәрү (фасадларны жәеп жибәрү) тәүлекнең көндөзгә вакытында һәм төнгә вакытта төстә фотофиксация рәвешендә башкарыла.

5.3. Фасадлар паспортын рәсмиләштерүгә таләпләр

5.3.1. Кәгазьдә.

5.3.1.1. Формат-А4 (А3).

5.3.1.2. Шрифт-Times New Roman, үлчәм № 14, юлара интервал 1.

5.3.1.3. Әлеге кушымтада каралган бүлекләр эзлеклелеген саклап, титул битен исәпкә алып, битләргә нумерация ясау.

5.3.2. Электрон рәвештә.

5.3.2.1. Формат .pdf. бер файл белән.

5.3.2.2. Формат .dwg. бер файл белән.

Таблица

Ситуацион план нигезендә фасад номеры	Материал	Колер	Төп параметрлар	
			Озынлыгы, Биеклеге, Майданы	Саны
2	3	4	5	6
Фасадларның архитектура детальләре һәм конструктив элементлары				
Алгы фасадларның декор элементлары				
Инженерлык һәм техник жиһазлар				

3. Поселок тирәлегендә навигация элементларын рәсмиләштерү стандарты.

1. Типик йорт билгеләре һәм аларны урнаштыруга таләпләр.

1.1. Йорт билгесе (адрес табличкасы, адрес билгесе) - объектның адрес барлыкка китерә торган элементлары турында мәгълүмат булган күрсәткеч:

- урам-юл чөлтәре элементы исем;

- бинаның, корылманың, шул исәптән төзелеш тәмамланмаган жир кишәрлегенең номеры

1.2. Планлаштыру структурасы элементлары исемнәренә урамнар, проспектлар, тыкрыклар, юллар, яр буйлары, майданнар, бульварлар, тупиклар, съездлар, шоссе, аллеялар һәм башкалар керә.

1.3. Бинаның, корылманың, шул исәптән төзелеш тәмамланмаган жир кишәрлегенә номеры булып Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән номер санала.

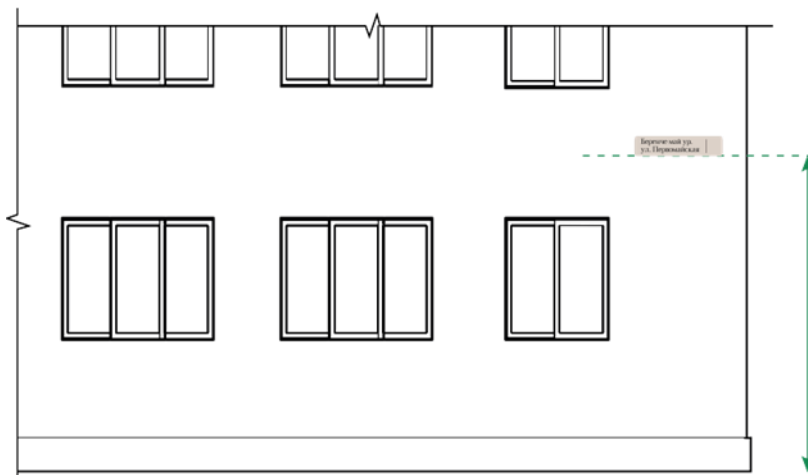
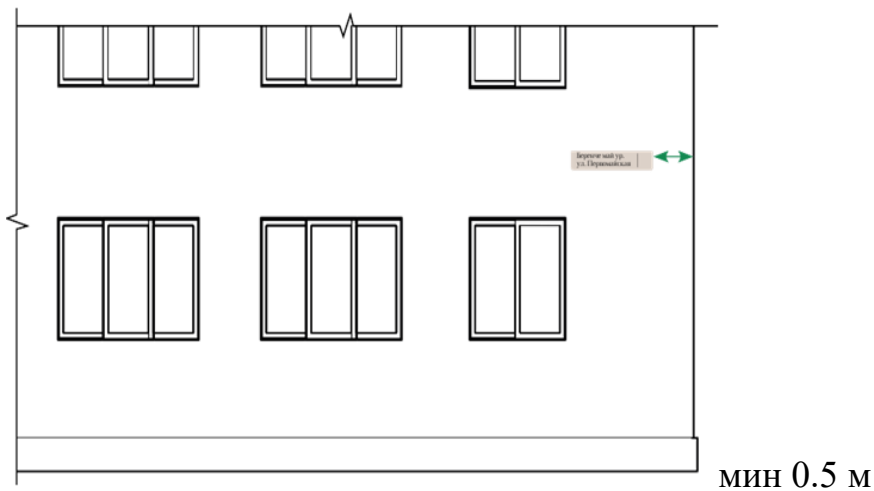
1.4. Объектларның йорт билгеләре техник мөмкинлекләр булганда тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш. Йорт билгеләре хокук ияләре тарафыннан чиста һәм техник яктан төзек хәлдә булырга тиеш.

1.5. Йорт билгеләрен урнаштыруга карата гомуми таләпләр булып тора:

- урнаштыру урыннарын унификацияләү, урнаштыруның бердәм кагыйдәләрен үтәү;

- күз күрәме жәяүлеләр һәм транспорт хәрәкәте шартларын, кабул итү дистанцияләрен, биналарның архитектурасын, яктыртылганлыгын, яшел үсентеләрне исәпкә алып.

1.5.1. Йорт билгеләрен урнаштыру түбәндәге таләпләргә җавап бирергә тиеш:

- жир өслегеннән биеклегә - 2,5 метрдан 4 метрга кадәр (проектлана торган төзелеш районнарында - 5 метрга кадәр);

- фасадның чыгып торган архитектура детальләреннән азат участогында урнаштыру;

- стенканың вертикаль күчәренә, фасадның архитектур эгъзаларына бәйләү;

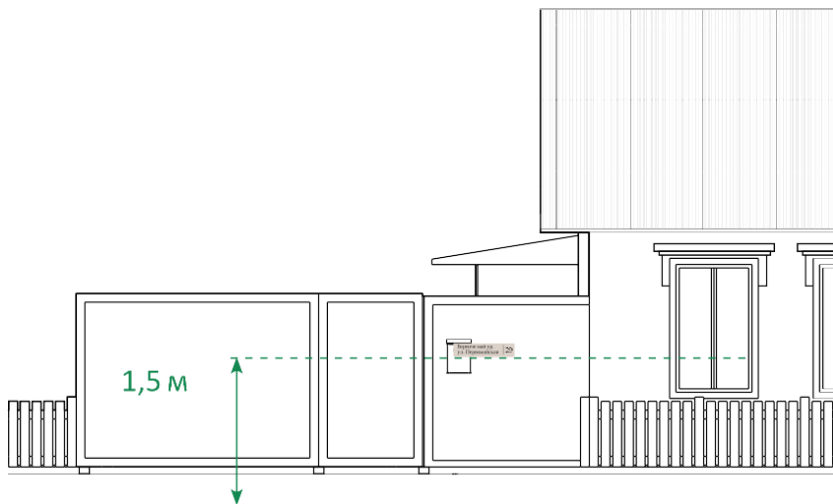
- күрше фасадларда билгеләр урнаштыруның бердәм вертикаль тамгасы;

- тышкы каплаучы объектларның (агачлар, корылмалар) булмавы.

1.5.2. Йорт билгеләре куелырга тиеш:

- төп фасадта - фасадның уң ягында;
- берьяклы транспорт хәрәкәте булган урамнарда - фасад ягында, транспорт хәрәкәте юнәлеше буенча ягында;
- фасад озынлыгы 100 м дан артып киткәндә - аның капма-каршы якларында;
- сәнәгать предприятиеләре коймаларында һәм корпусларында - төп керү яисә керү урыныннан уң якта;
- урам чатында - почмак фасадта;
- шәхси йортларның адрес такталарын керү капкасы янындагы киртәләргә 1,5 метрдан да түбән булмаган биеклектә урнаштырырга.

Хосусый йортка табличка өчен – минималь үлчәме 500 x180 мм, максималь үлчәме 800 x 300 мм, күпфатирлы йортка табличка өчен – минималь үлчәме 1050 x 350 мм. Урамның исеме татарча кабатлана.

1.5.3. Рәхсәт ителми:

- йорт билгесе янында чыгып торган вывескаларны, консольләренә, шулай ук билгене кабул итүне кыенлаштыра торган объектларны урнаштыру;
- йорт билгеләрен һәм күрсәткечләрен фасадның чыгып торган элементлары янында яисә фасадның тирәнәйтелгән участкаларында, декор элементларында, кәрнизләрдә, капкаларда урнаштыру;
- йорт билгеләрен билгеләнгән урыннан ирекле күчерү.

1.5.4. Йорт билгесе:

Йорт билгесе бердәм конструкция булырга яки ике өлештән торырга мөмкин. Биналарда, корымаларда, шул исәптән төзелеше тәмамланмаган, жир кишәрлекләрендә урнаштыру өчен йорт билгеләренең зурлыгы:

- магистраль урамнар һәм юллар өчен - 1300 мм × 310 мм;
- жирле әһәмияткәге урамнар һәм юллар өчен - текст өлеше өчен 700 мм × 310 мм һәм йорт номеры өчен 310 мм x 310 мм.

1.5.5. Йорт билгесендәге өстәмә мәгълүмат, «Кирилл язуын латин алфавиты белән транслитерацияләү кагыйдәләре» ГОСТ 7.79-2000 нигезендә киңәйтелгән кирилл алфавитын киңәйтелгән латин алфавитына күрсәтү таләпләрен исәпкә алып, инглиз телендәге планлаштыру структурасы элементларының атамасын үз эченә алырга мөмкин.

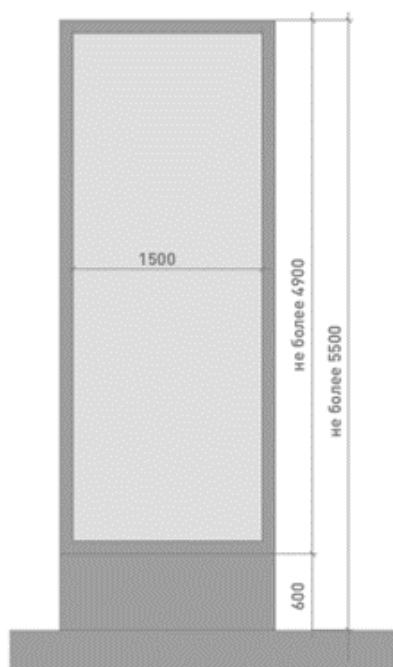
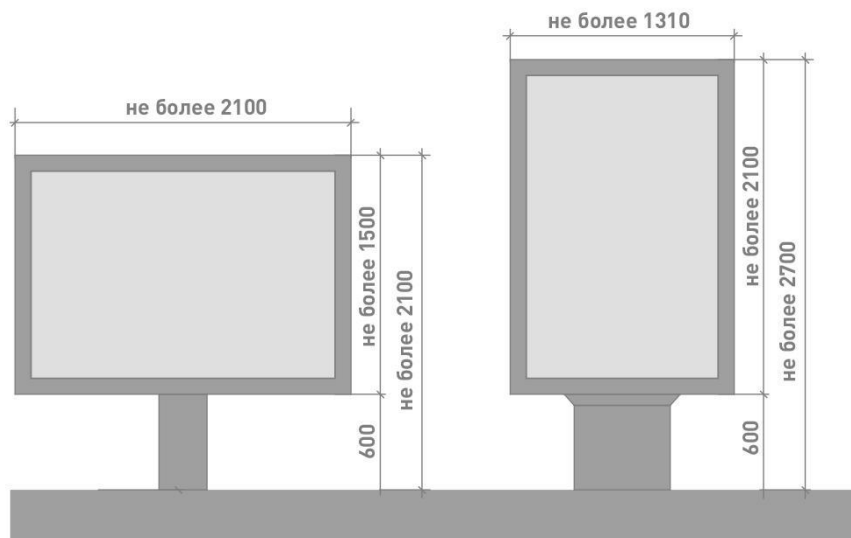
Кулланыла торган шрифт: урамнар, «LT Remark Regular» йорт номерлары - 250 пт, эш вакыты, «Onest light» ка кыскача мәгълүмат-150 пт.

1.5.6. Йорт билгеләре вандаллыкка каршы башкарылырга тиеш.

1.5.7. Йорт билгеләре техник мөмкинлекләр булганда эчке яктырткыч белән жиһазландырылырга мөмкин.

2. Аерым торучы мәгълүмат стелаларына, стендларга, пилоннарга таләпләр.

2.1. Мәгълүмат стелалары, пилоннар, стендлар чаралар турында мәгълүмат, тарихи белешмәләр, карталар, белдерүләр урнаштыру өчен каралган.

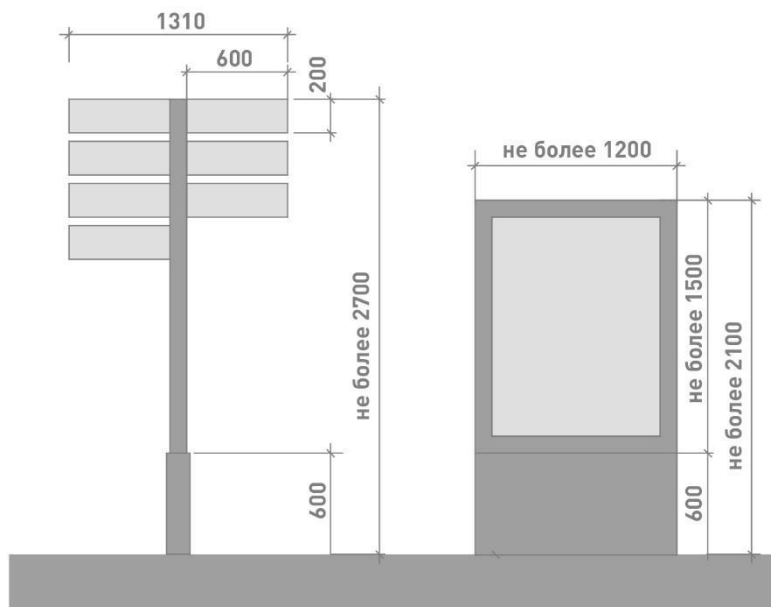
2.2. Мәгълүмат стендлары жәяүлеләр юллары буенда, газон өлешендә урнаштырыла һәм күбрәк аерым жәмәгать пространствосына һәм локаль әһәмияттәге мәгълүматка юнәлдерелгән. Стендларның биеклегә 2,1 метрдан, киңлегә 1 метрдан 2,1 метрга кадәр булырга тиеш. Әгәр территорияне төзекләндерү проектында мәгълүмат стендлары каралган булса, аларның тибы һәм төре проектка туры килергә тиеш.

2.3. Мәгълүмат пилоннары тротуарлар буйлап урнаштырыла һәм жәмәгать киңлекләре арасында навигациягә яки гомумшәһәр әһәмиятендәге мәгълүматны күрсәтүгә юнәлдерелгән. Стендларның биеклегә 2,7 м, киңлегә 1,31 м дан артмаска тиеш.

2.4 Мәгълүмат стелалары төп транспорт магистральләре буйлап урнаштырыла һәм хәрәкәт итүче транспорт чарасы салоныннан гомумшәһәр мәгълүматын кабул итүгә юнәлдерелгән. Стеланың биеклегә 5,5 м, киңлегә 1,5 м дан артмаска тиеш.

3. Навигация күрсәткечләренә һәм стендларга таләпләр.

3.1. Авылда навигация — навигация күрсәткече - жәмәгать пространстволарының әһәмиятле объектларга, истәлекле урыннарга таба хәрәкәт юнәлешен күрсәтә торган, шулай ук объектлар һәм урам исемнәре турында мәгълүматны үз эченә алган мәгълүмати элементы. Биеклегә буенча ул 2,7 м дан, киңлегә буенча — 1,31 м дан артмаска тиеш. Башлыча юл чатларында, жәмәгать транспорты тукталышлары янында урнаштырыла (Рәс.2).

Рәс.2

3.2. Навигация стенды - жәмәгать пространствоһының керү һәм санитария зоналары, жәмәгать пространствоһы эчендәге уен/спорт/рекреация зоналары ягына хәрәкәт юнәлешен күрсәтүче жәмәгать пространствоһының мәгълүмати элементы. Биеклегә буенча 2,1 м, киңлегә буенча 1,2 м дан артмаска тиеш (рәс. 2).

3.3. Навигация күрсәткечләре машина юлы буйлап урнаштырылган очракта, машина юлы кырые белән аңа иң яқын билге кырые арасындагы ара кимендә 1 м, ә жайланманың биеклегә 2 дән 4 м га кадәр булырга тиеш.

4. Жәмәгать пространстволары элементларын рәсмиләштерү һәм урнаштыру стандарты, ул төзекләндерү элементларына һәм аларны урнаштыруга карата таләпләрне һәм тәкъдимнәрне үз эченә ала.

1.1. Урам-юл челтәренең бер элементы чикләрендә кече архитектура формалары (эскәмияләр, урналар, вазоннар, велопарковкалар, таган, пергола һәм лапаслар, люклар, көпшә рәшәткәләре, яктырту һәм киртәләр элементлары) бердәй стильдә урнаштырыла.

1.1.1. Парклар, скверлар, спорт һәм балалар мәйданчыклары территориясендә кече архитектура формалары күрсәтелгән территорияләрне төзекләндерү проектында күрсәтелгән тип һәм төр буенча билгеләнә.

1.1.2. Парк территориясендә урналар санын билгеләгәндә хужалык итүче субъектка паркның 800 м мәйданына бер урна исәпләп чыгарырга кирәк.

1.1.3. Урналарны жирлекнең ижтимагый территорияләрендә урнаштырганда урналар арасындагы ара 40 метрдан артмаска тиеш. Эскәмияләрдән ара - 1,5 метрдан да ким булмаска тиеш.

1.2. Стационар булмаган сәүдә объектлары түбәндәгеләрне исәпкә алып урнаштырылырга тиеш:

- Стационар булмаган сәүдә объектлары урнаштыру схемалары;

- муниципаль берәмлекләр халкының азык-төлек товарларын һәм авыл хужалыгы продукциясен, жәмәгать туклануы продукциясен һәм басма продукцияне сату буенча сәүдә павильоннары һәм киосклары белән минималь тәмин ителешенең район Башкарма комитеты карары белән билгеләнгән нормативлары;

- урам-юл челтәрен тоткарлыксыз үстерүне тәмин итү;

- транспортның һәм жәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итү;

- стационар булмаган сәүдә объектлары эшчәнлегенең санитария һәм экология таләпләренә, товарларның аерым төрләрен сату кагыйдәләренә, кешеләрнең тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркынычсызлык таләпләренә, шул исәптән

- Россия Федерациясә Хөкүмәтенең «Россия Федерациясендә Янгынга каршы режим кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 16 сентябрәндәге 1479 номерлы карары белән билгеләнгән янғын куркынычсызлыгы таләпләренә.

1.2.1. Стационар булмаган сәүдә объектлары урнаштыру урыннарын төзекләндерүне һәм жиһазлауны тәмин итү кирәклеген исәпкә алып урнаштырылырга тиеш, шул исәптән:

- стационар булмаган сәүдә объектлары урнаштыру мәйданчыгын һәм аның тирәсендәге территорияне төзекләндерү;

- стационар булмаган сәүдә объектлары инженер-техник тәмин итү челтәрләренә тоташтыру мөмкинлегенә (кирәк булганда);

- жәяүлеләргә комачаулык тудырмый торган автотранспортның уңайлы килүе, керү кесәләре;

- янғын сүндерү һәм медицина транспортының, Россия Федерациясә Гражданнар оборонасы эшләре, гадәттән тыш хәлләр һәм табигый бәла-казалар нәтижеләрен бетерү министрлыгы транспорт чараларының гамәлдәге биналарга, корылмаларга тоткарлыксыз үтеп керүе.

1.2.2. Стационар булмаган сәүдә объектлары урнаштыру жәяүлеләрнең ирекле хәрәкәтен һәм кулланучыларның сәүдә объектларына керүен тәэмин итәргә тиеш, шул исәптән:

- инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен тормыш эшчәнлегенә киртәсез мохите,

- гадәттән тыш хәлләр вакытында махсус транспортның тоткарлыксыз килүе.

1.2.3. Стационар булмаган сәүдә объектлары тышкы күренеше муниципаль берәмлек төзелешенә тышкы архитектура күренешенә һәм территорияне төзекләндерү кагыйдәләренә туры килергә тиеш.

1.2.4. Стационар булмаган сәүдә объектларын планлаштыру һәм конструктив башкару техник жайга салу һәм метрология буенча Федераль агентлыкның 2011 елның 8 декабрендәге 742–ст номерлы боерыгы белән расланган «Россия Федерациясенең Милли стандарты. Сәүдә хезмәтләре. Ваклап сату сәүдәсе объектларына гомуми таләпләр» ГОСТ Р 54608-2011 нигезендә товарларны кабул итү, саклау һәм жиберүдән таләп ителә торган шартларны тәэмин итәргә тиеш.

1.2.5. Стационар булмаган сәүдә объектларына якин территория гамәлдәге кагыйдәләргә һәм нормативларга, шул исәптән төзекләндерү кагыйдәләренә һәм (яисә) шәһәр төзелешен проектлау нормативларына, жирлекнең стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасына туры килергә тиеш.

1.2.6. Стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру рөхсәт ителми:

- стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасына кертелмәгән урыннарда;

- биналарның аркаларында, газоннарда (махсус түшәмсез), мәйданчыкларда (балалар, ял итү, спорт мәйданчыкларында), транспорт тукталышларында;

- суүткәргеч, канализация, электр, кабельле элемент челтәрләрен, торба үткәргечләрен, магистраль коллекторларны һәм югары вольтлы тапшырулар линияләрен саклау зонасында;

- стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру тиешле челтәрләрнең милекчеләре белән килештерелмәгән очракта;

- тротуарларның һәм юлларның жәяүлеләр өлешендә;

- вентиляция шахталарынан 25 м, торак биналарның тәрәзәләреннән 15 м ераклыкта;

- сәүдә оешмалары витриналары каршында;

- бүлеп бирелгән техник (саклау) зоналар территориясендә;

- автомобиль күперләре астында;

- чүп-чар һәм азык-төлек калдыклары жыю урыннарыннан, ишегалды бәдрәфләреннән, казу чокырларынан (бары тик азык-төлек булмаган товарлар белән генә сәүдә ителә торган стационар булмаган сәүдә объектларынан тыш) 25 метрдан да кимрәк ераклыкта;

- бер жир кишәрлеге чикләрендә, анда урнашкан сәүдә, эшлекле, офис, социаль билгеләнештәге, шул исәптән төзелеше тәмамланмаган объекттан 15 метрдан да кимрәк арада;

- стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру янғын сүндерү, һәлакәттән коткару техникасының ирекле килүенә яисә инженерлык инфраструктурасы объектларына (энергия белән тәэмин итү һәм яктырту объектлары, коелар, краннар, гидрантлар һ. б.) керүгә комачаулаган очракта;

- санитария, шәһәр төзелеше, янғынга каршы нормаларны һәм муниципаль берәмлек территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен бозып.

1.2.7. Жирлек территориясе өчен тәкъдим ителә торган Стационар булмаган сәүдә объектлары типлары 4 бүлекне карагыз.

1.3. Урам-юл чөлтәренең бер элементы чикләрендә түшәү һәм башка өслекләр, шулай ук яшелләндерү бердәм стильдә башкарыла.

1.3.1. Парклар, скверлар, спорт һәм балалар мәйданчыклары территорияләрендә яшелләндерү, түшәү һәм башка өслекләр территорияләрне төзекләндерү проектында күрсәтелгән тип һәм төр буенча билгеләнә.

5. Жир кишәрлекләре киртәләренең максималь биеклегә

1. Жир кишәрлекләре киртәләренең максималь биеклегә торак төзелешендәгә жир кишәрлекләре өчен билгеләнә.

2. Торак төзелешенең жир кишәрлекләре киртәләренең максималь биеклегә:

- тизйөрешле транспорт магистральләре буйлап - 2,5 метр;

- урамнар һәм тыкрыклар буйлап - 1,8 метр;

- күрше төзелеш участкалары арасында - чиктәш жирдән файдаланучылар белән килештермичә 1,8 метр.

3. Урамнар һәм юллар буендагы һәм күрше жир кишәрлекләре арасындагы коймалар «үтә күренмәле» итеп башкарылырга тиеш.

4. Тизйөрешле транспорт магистральләре буйлап үтә күренмәле булмаган киртәләр билгеләнгән тәртиптә килештерелергә тиеш.

5. Күпфатирлы торак йорт участогын койма белән бүлеп бирү рөхсәт ителми.

6. Башка объектларның коймаларының биеклегә һәм тибы «Предприятиеләр, биналар һәм корылмалар мәйданчыклары һәм участкалары коймаларын проектлау буенча күрсәтмәләр» СН 441-72* нигезендә, башка төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре һәм техник регламентлары нигезендә билгеләнә.
